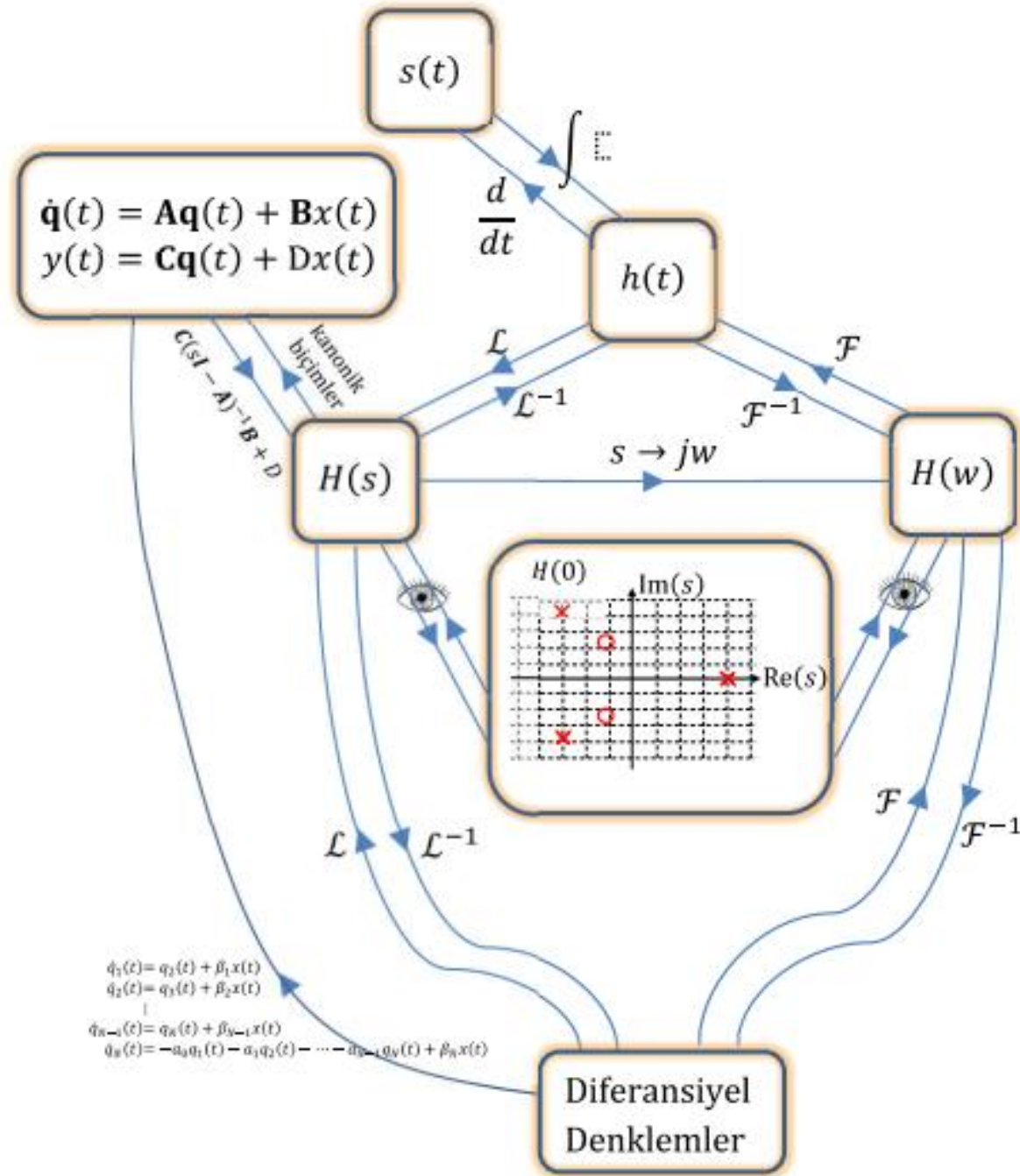

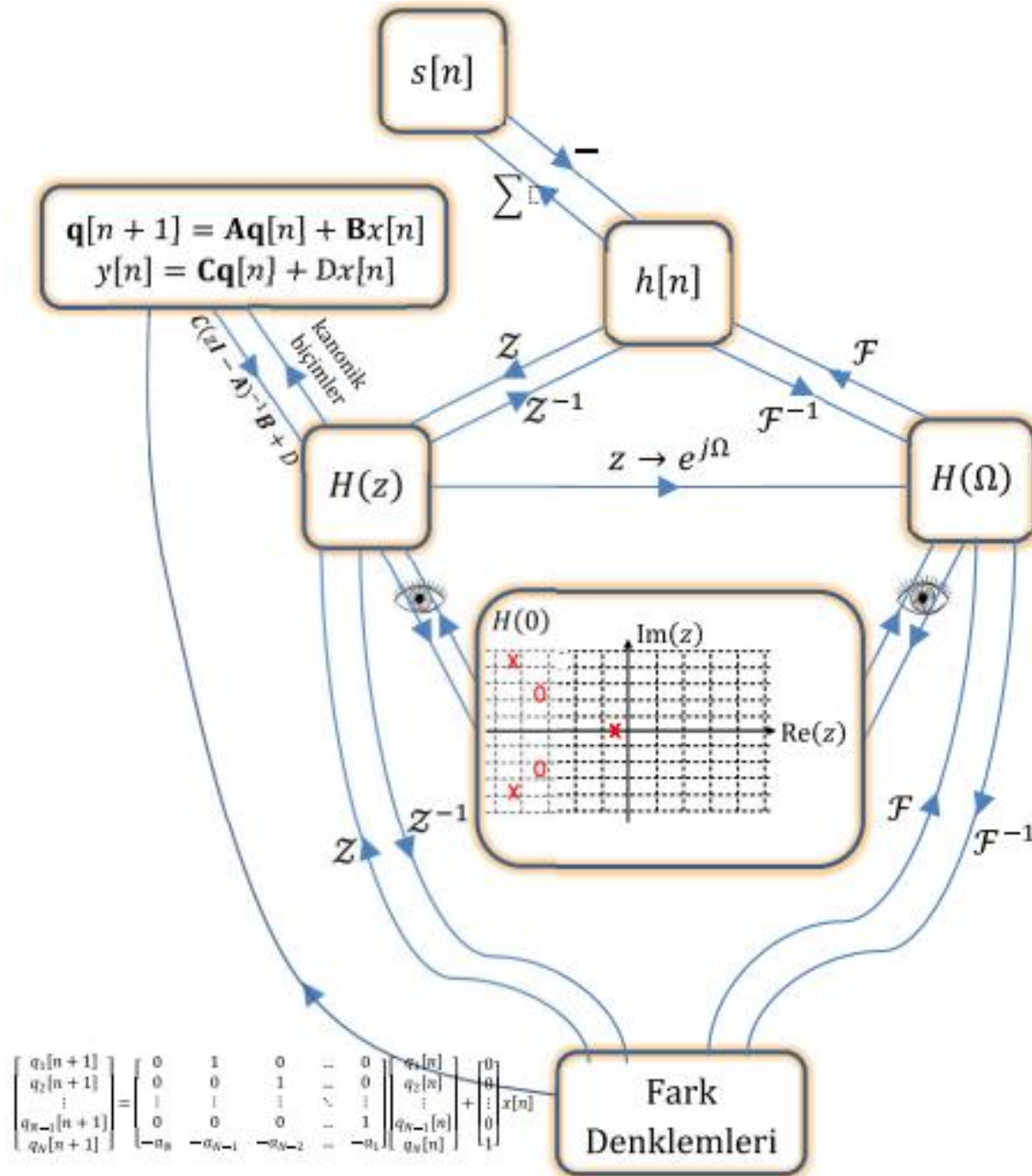
İşaret İşleme

Giriş-H2CD1

Dr. Meriç Çetin

versiyon27921

•Sinyal Nedir?

•Sinyal Nedir?

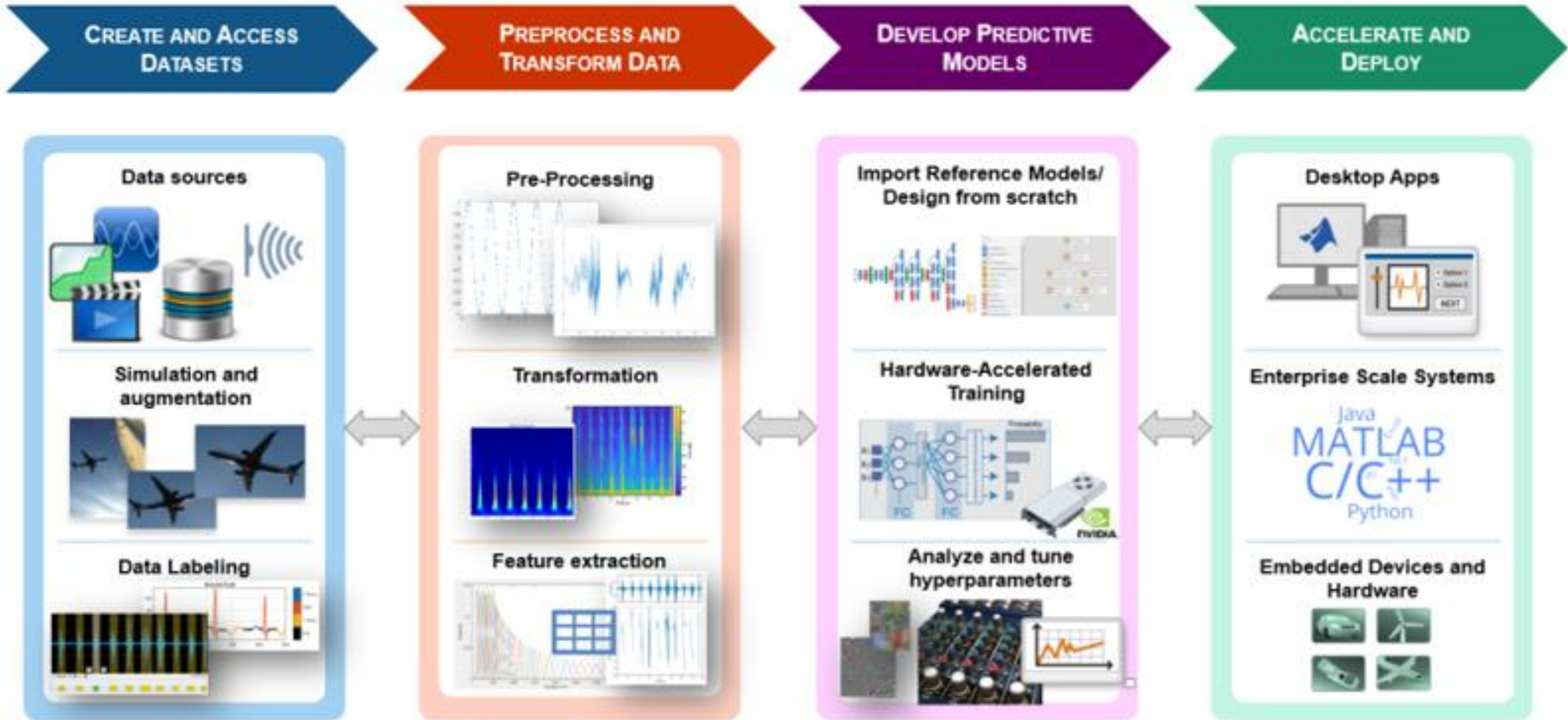
- Sinyal, bilgi aktarmanın bir yoludur.
- Teknik olarak;
- Bir **sinyal**, fiziksel bir büyüklüğü veya değişkeni temsil eden bir fonksiyon olup, bir olgunun doğasına veya davranışına ilişkin bilgiler içerir.

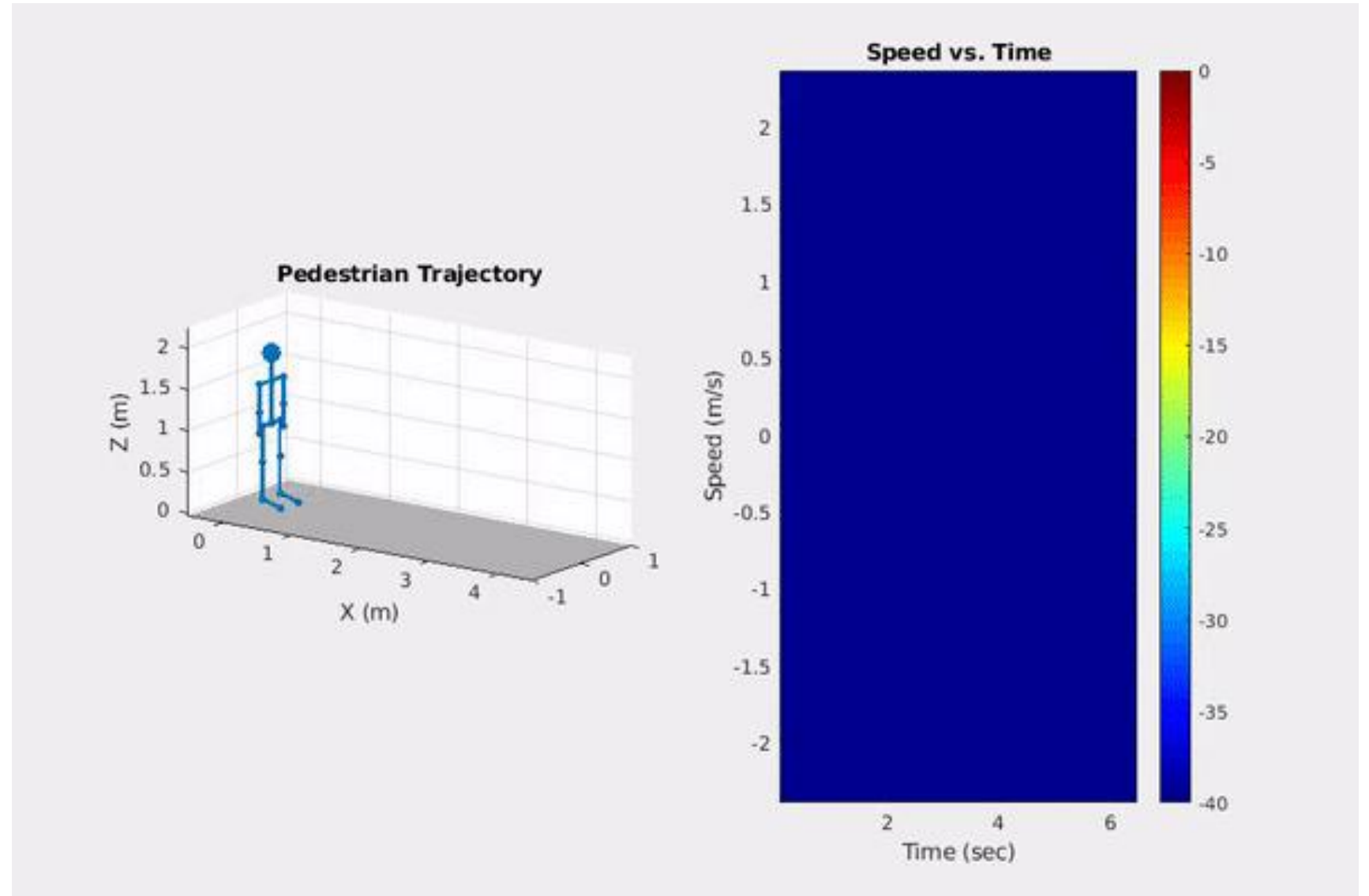
Sinyalleri kullandığımız alanlardan birkaçı..

- **Filtreleme:** Konuşma sinyalleri ve diğer ses verileri, astronomik veriler, sismik veriler, görüntüler gibi sinyallerden gelen gürültünün giderilmesi.
- **Sentez ve manipülasyon:** Örn. konuşma sentezi, müzik sentezi, grafikler.
- **Analiz:** Sismik veriler, atmosfer verileri, borsa analizi.
- **Sesli iletişim:** saklama ve iletme için işleme, kodlama ve kod çözme.
- Ses, ses ve görüntü sıkıştırma için **kodlama**.
- **Aktif gürültü iptali:** Kulaklıklar, arabalarda susturucular
- **Görüntü işleme**, bilgisayarla görme
- **Bilgisayar grafikleri**
- **Endüstriyel uygulamalar:** Titreşim analizi, kimyasal analiz
- **Biomed:** MRI, Cat taramaları, görüntüleme, tahliller, EKG'ler, EMG'ler vb.
- **Radar**, Sonar
- **Sismoloji**.....

Şu an popüler olan ?

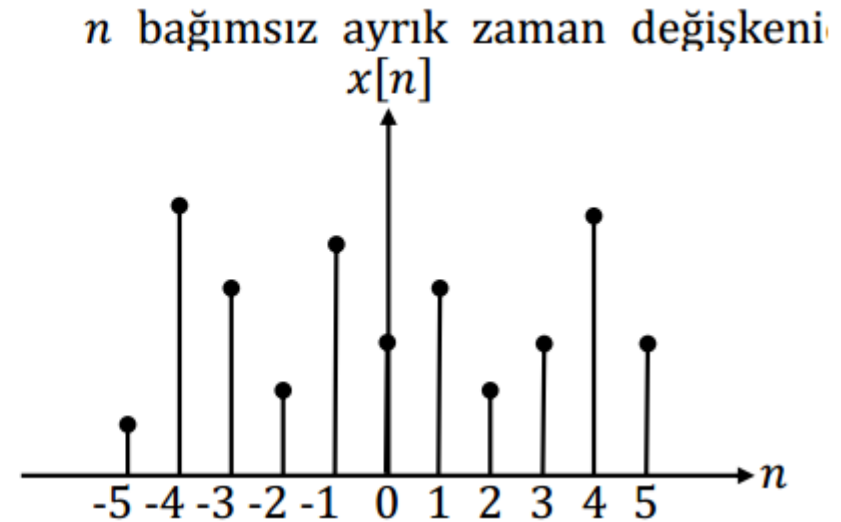
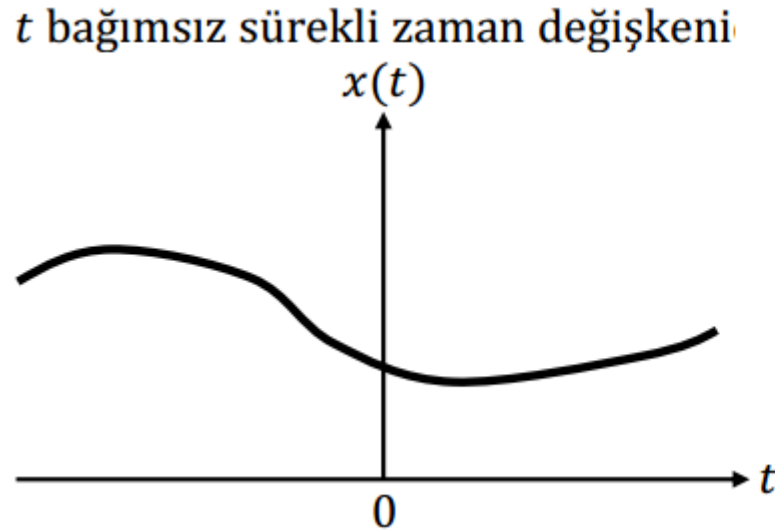
Bir örnek

Sinyaller ve Sınıflandırılmaları

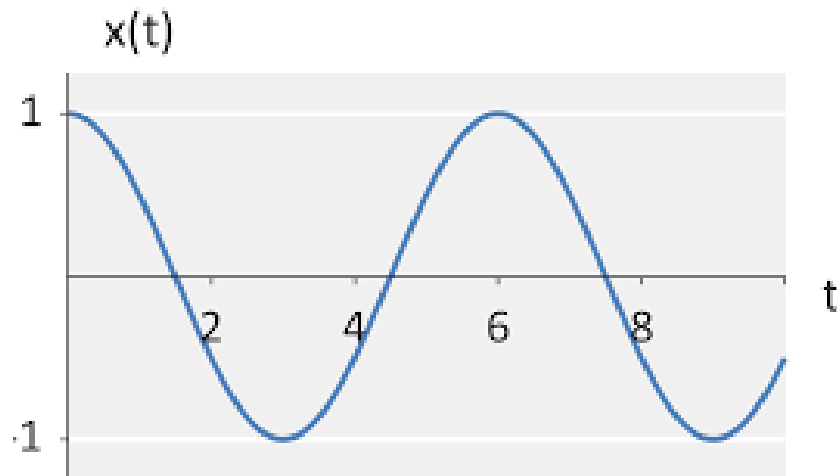
- Bir **sinyal**, fiziksel bir büyüklüğü veya değişkeni temsil eden bir fonksiyon olup, bir olgunun doğasına veya davranışına ilişkin bilgiler içerir.
- Doğada karşımıza çıkan tüm sinyallerin ortak özelliği, daha sonra $x(t)$ veya $x[n]$ şeklinde gösterileceği gibi genellikle bağımsız değişken olarak zamanın bir fonksiyonu olmasıdır.

- **En çok bilinen sinyal örnekleri**

- **Sürekli-Zamanlı Sinyaller**

- Zamanın her anında örneklenebilen **sonlu**, **gerçek değerli** sinyallerdir.
- Gerçek-zamanlı sinyaller asla aniden değişmez. Daha teknik olmak gerekirse, sınırlı bant genişliğine sahipler.

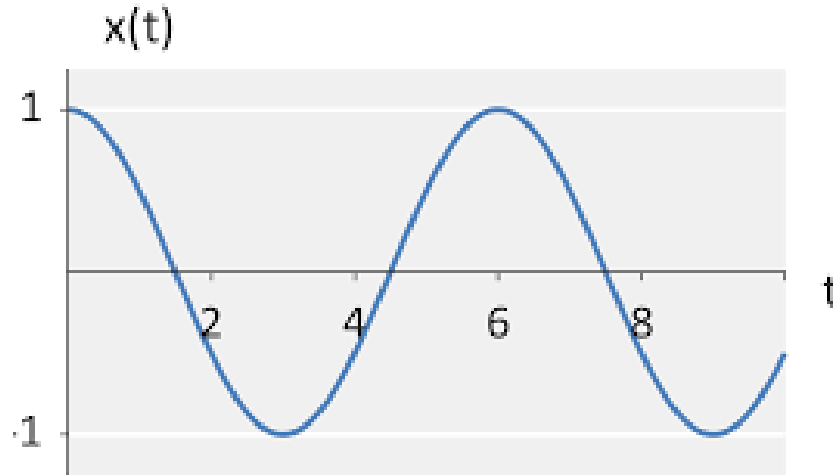

Neden gerçek değerli ?

Neden sonlu ?

- **Sürekli-Zamanlı Sinyaller**

- Zamanın her anında örneklenebilen **sonlu**, **gerçek değerli** sinyallerdir.

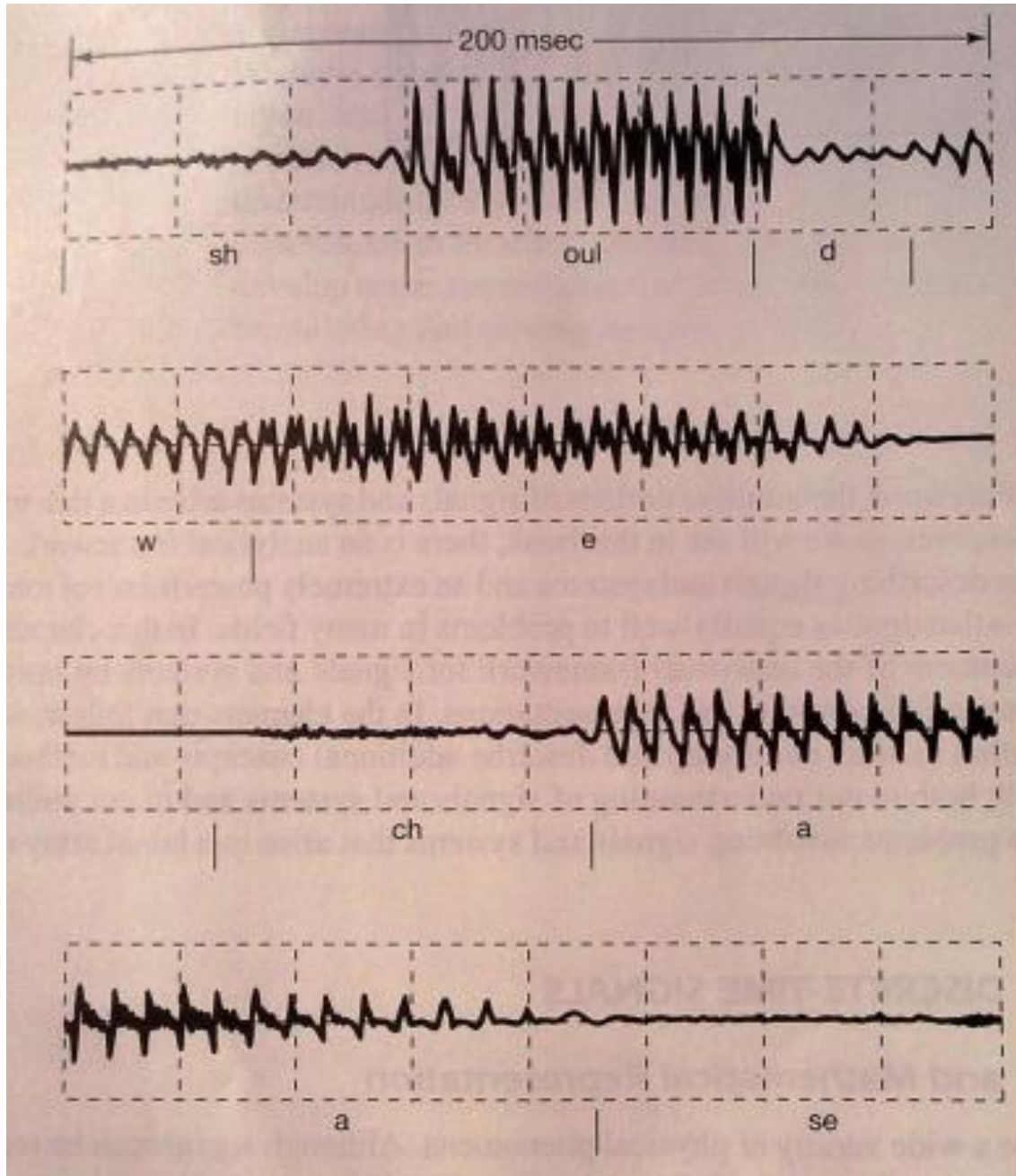
Neden gerçek değerli ?

Çünkü genellikle gerçek dünya fenomenleri gerçek değerlidir.

Neden sonlu ?

Çünkü gerçek-zamanlı sinyaller genel olarak enerjiyle sınırlandırılacaktır, sonsuz enerji kaynağımız yoktur. Özellikle uzun vadeli fenomenler (örneğin güneşten gelen radyasyon) karakterize edildiğinde, güçlerinin sınırlı olduğu bilinmektedir.

Sürekli-zamanlı bir sinyal örneği

Bir ses kaydı. İşaret, “should we chase” kelimelerini, zamana bağlı olarak akustik basınç değişimleri şeklinde temsil etmektedir. Üst satır “should”, ikinci satır “we” ve son iki satır “chase” kelimelerine karşılık gelmektedir.

- **En çok bilinen sinyal örnekleri**
- **Ayrık-Zamanlı Sinyaller**
- Zamanın belirli anlarında değeri olan sinyallerdir

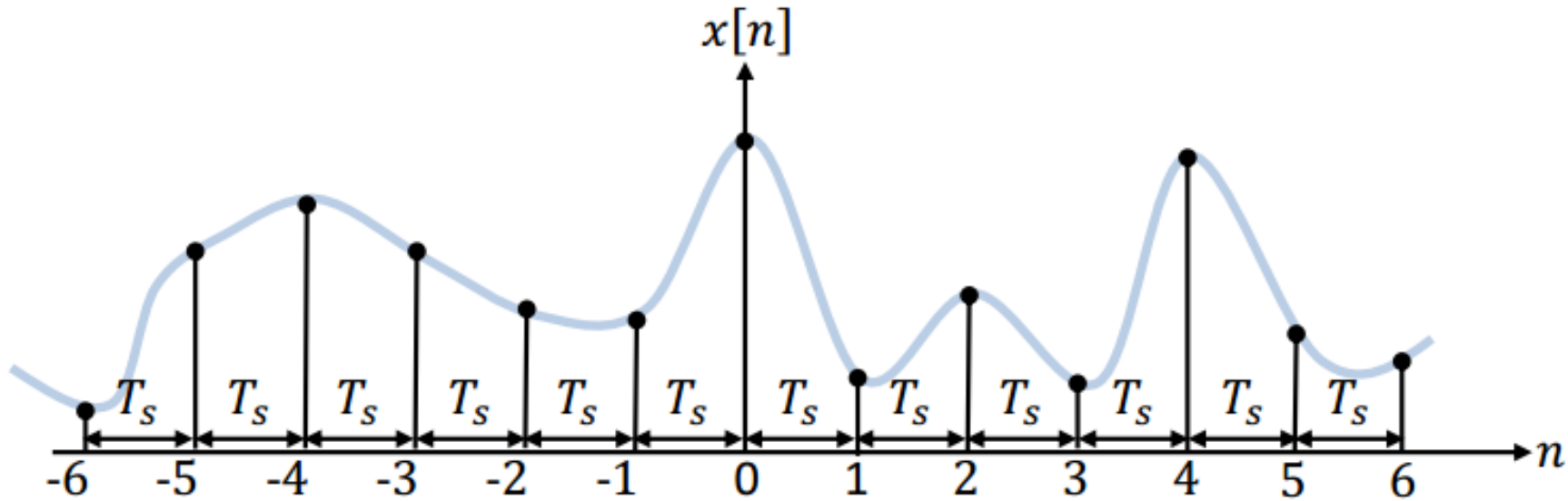
Ayrık-zamanlı bir $x[n]$ sinyali şu şekillerde gösterilebilir:

$$x[n] = x_n = \begin{cases} \left(\frac{1}{2}\right)^n & n \geq 0 \\ 0 & n < 0 \end{cases} \quad \text{Ayrık-zamanlı bir sinyal örneği}$$

$$\{x_n\} = \left\{ \dots, 0, 0, 0, 0, 0, \underset{\uparrow}{1}, \frac{1}{2}, \left(\frac{1}{2}\right)^2, \left(\frac{1}{2}\right)^3, \dots \right\}.$$

ok işareti $n = 0$ anını göstermektedir.

- Sürekli ve Ayırık Zamanlı Sinyaller:

Yani, $x_n = x[n] = x(t)|_{t=nT_s} = x(nT_s)$

T_s örnekleme periyodudur.

Many human-made DT Signals

Ex.#1 Weekly Dow-Jones industrial average

Ex.#2 digital image

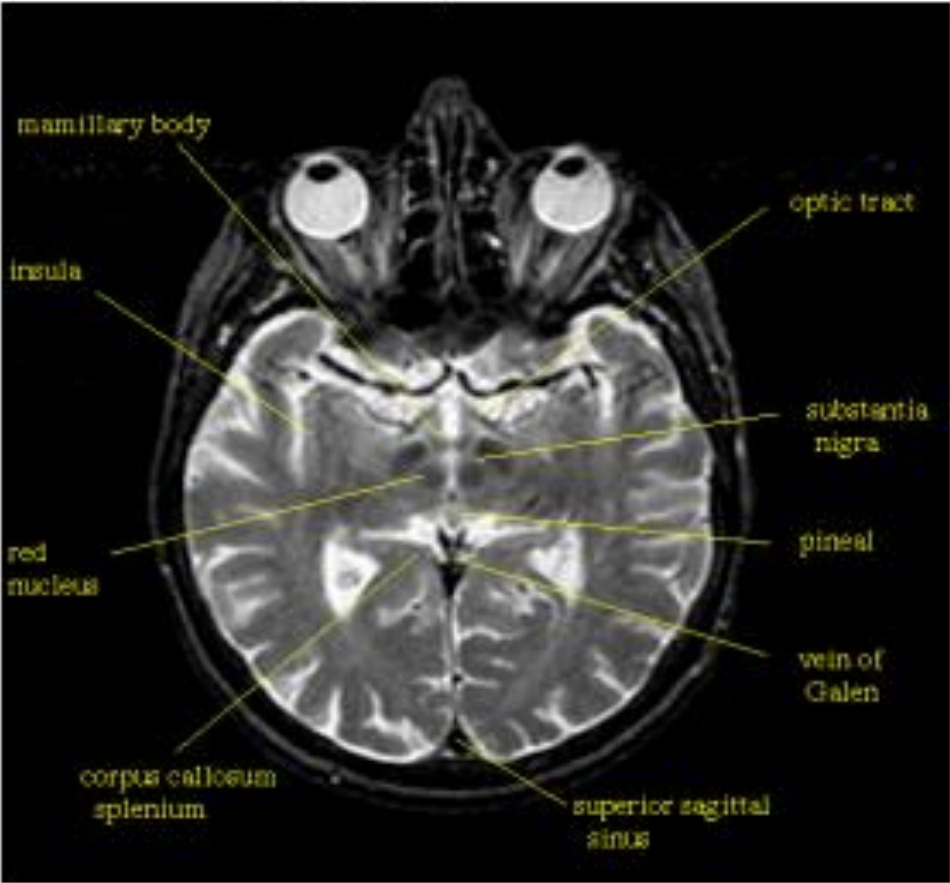

Courtesy of Jason Oppenheim.
Used with permission.

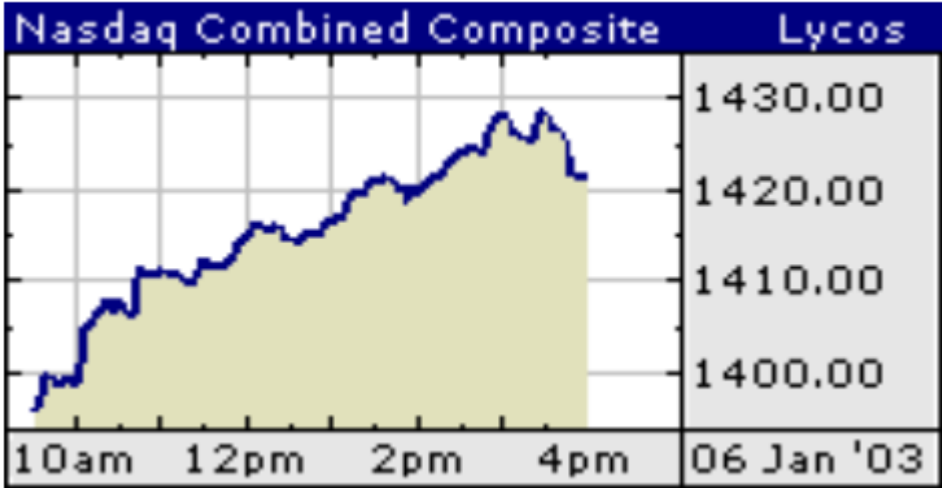
Why DT? — Can be processed by modern digital computers and digital signal processors (DSPs).

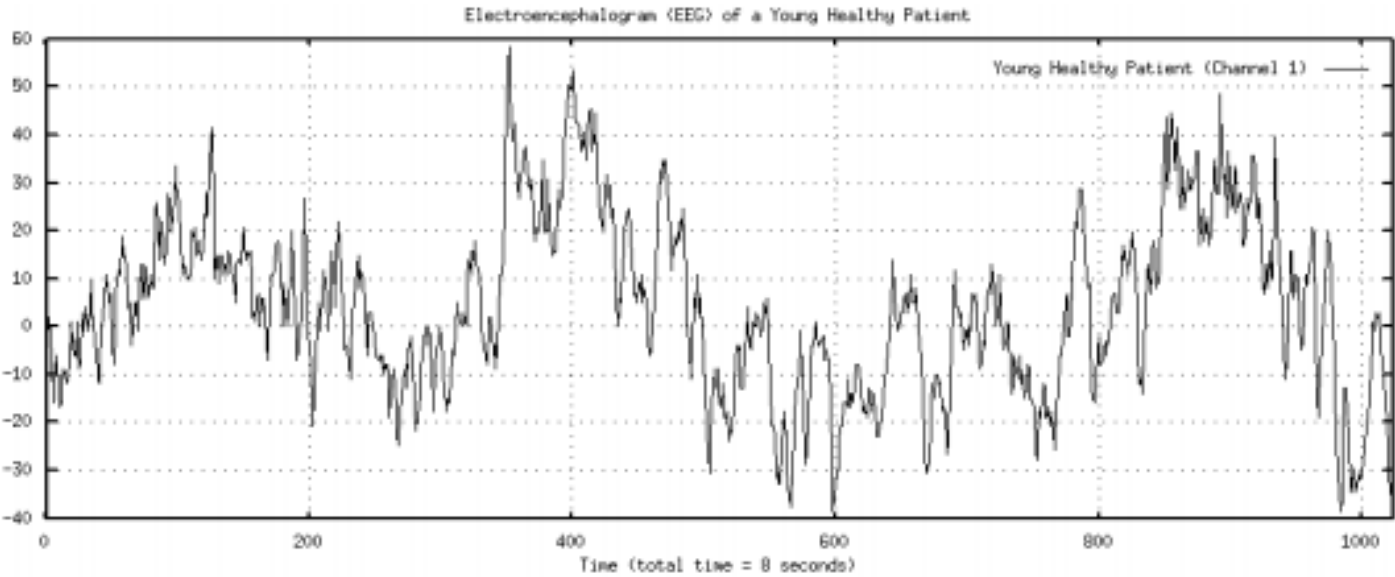
Magnetic Resonance Image (MRI) data as 2-dimensional signal

◆ Stock Market data as signal (time series)

◆ Electroencephalogram (EEG) signal (or brainwave)

Daha genel bir bakış açısıyla
sinyalleri sınıflandırmaya devam
edelim...

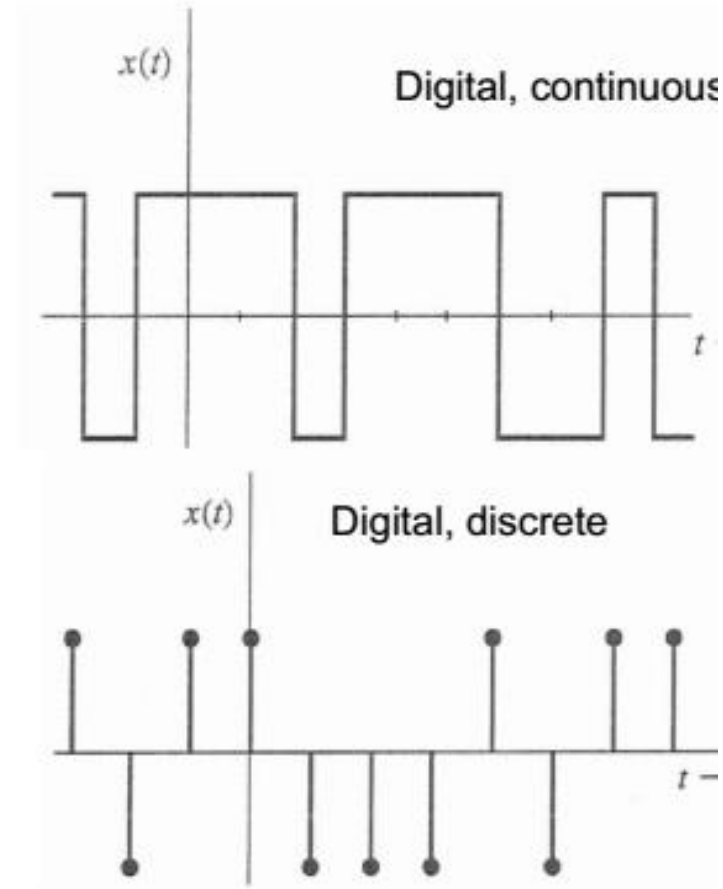
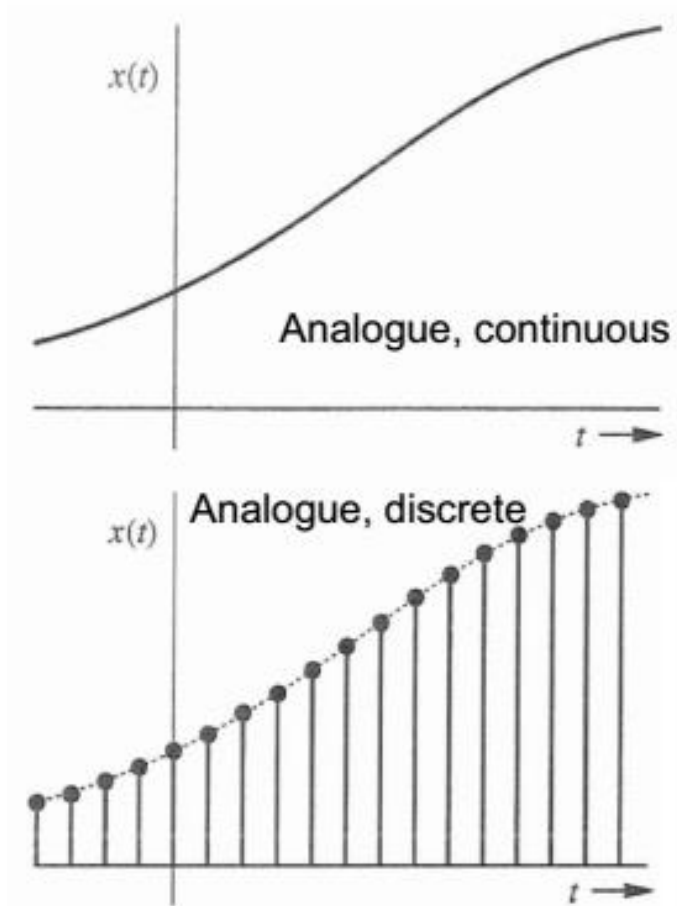
Sinyallerin sınıflandırılması

- Analog ve Dijital Sinyaller
- Deterministik ve Rasgele Sinyaller
- Tek ve Çift Sinyaller
- Periyodik - Aperiodyik Sinyaller
- Sürekli-Zamanlı – Ayırık-Zamanlı Sinyaller
- ...

- **Analog ve Dijital Sinyaller:**

Sürekli-zamanlı sinyaller aynı zamanda analog sinyal olarak da adlandırılabilir.

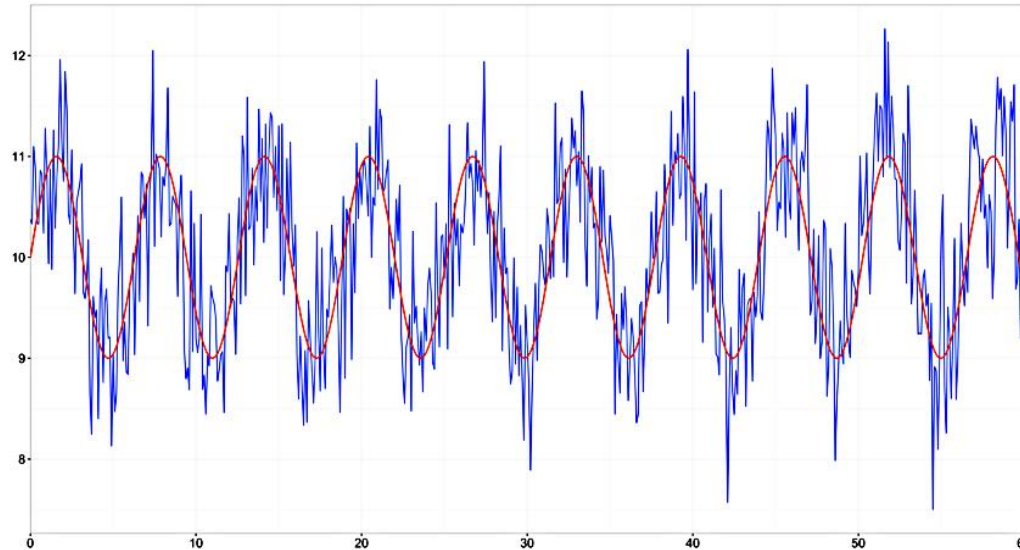
Ancak, digital sinyaller sadece 1 ve 0'lardan oluşan ayrık-zamanlı sinyallerdir.

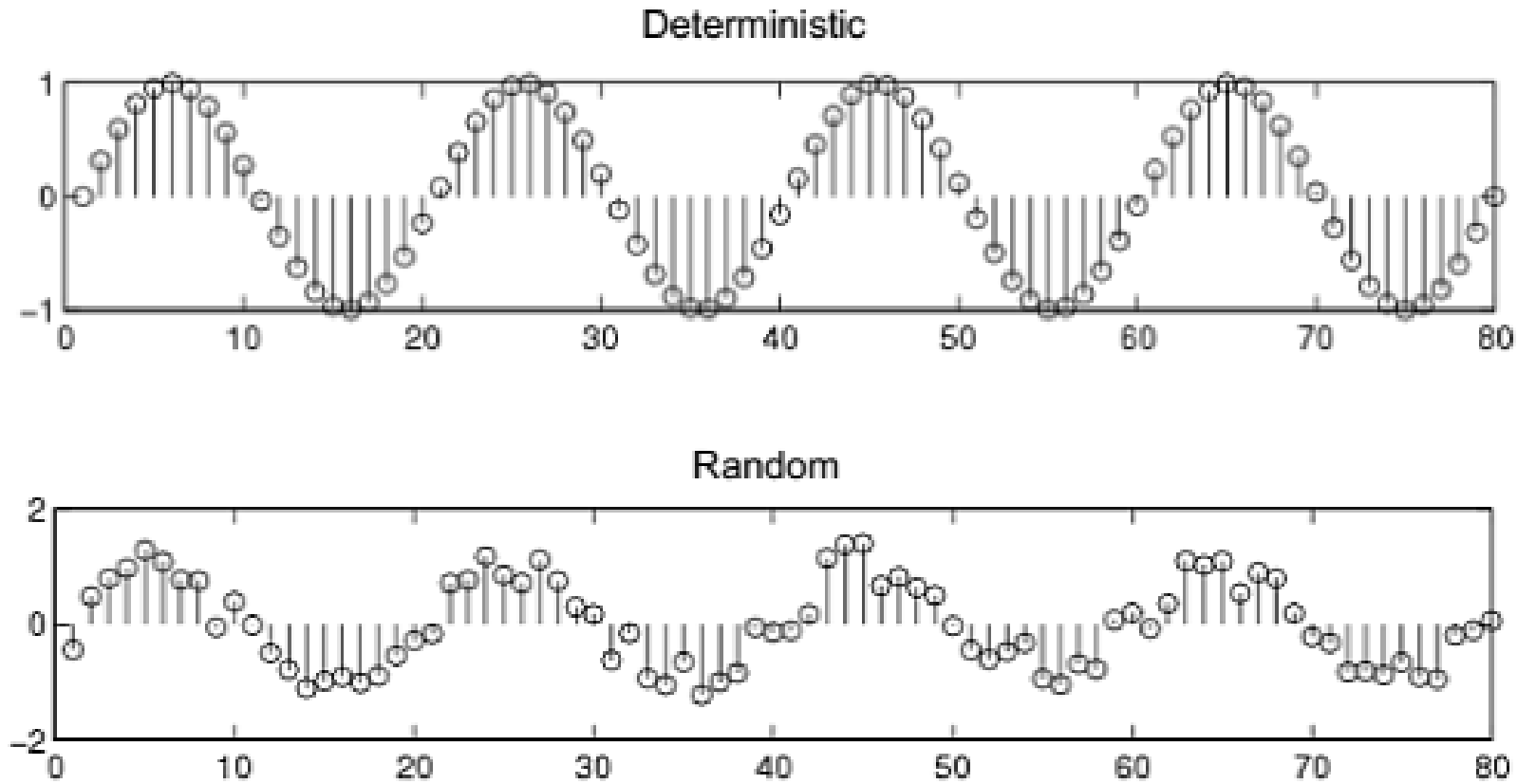
- **Deterministik ve Rasgele Sinyaller:**

Deterministik sinyallerin herhangi bir anda alacağı değer önceden bellidir çünkü bu sinyal bilinen bir fonksiyonla ifade edilebilmektedir. Örneğin, $x(t) = \sin 3\pi t$ veya $x[n] = \left(\frac{1}{2}\right)^n$ sinyalleri deterministiktir. Diğer taraftan rasgele sinyaller belli bir fonksiyonla ifade edilmeyip daha çok istatistiksel özelliklerle ifade edilirler. Örnek olarak gürültü sinyali rasgele bir sinyaldir.

Gürültülü sinyal

- **Deterministik ve Rasgele Sinyaller:**

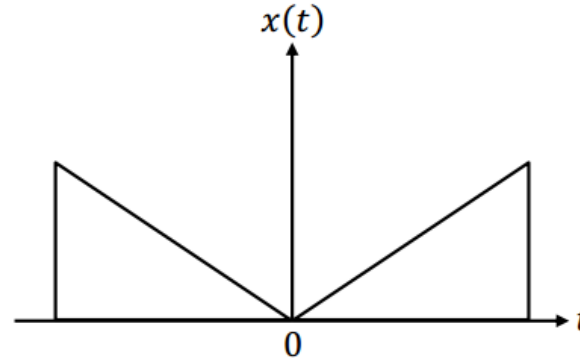
L1.3

• Tek ve Çift Sinyaller:

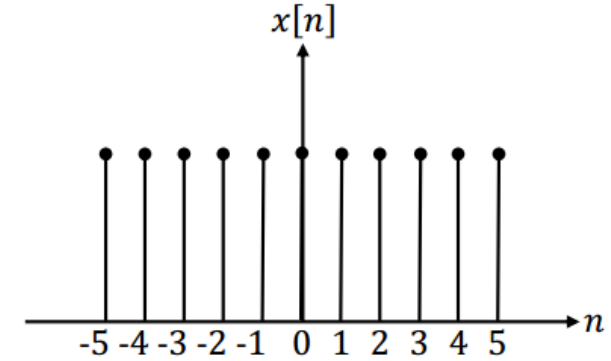
Aşağıdaki koşulları sağlayan sinyaller çift sinyallerdir:

$$x(-t) = x(t)$$

$$x[-n] = x[n]$$

Sürekli-zamanlı çift sinyal

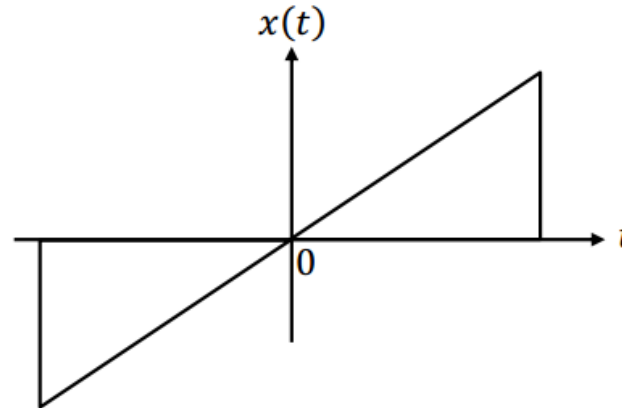

Ayrık-zamanlı çift sinyal

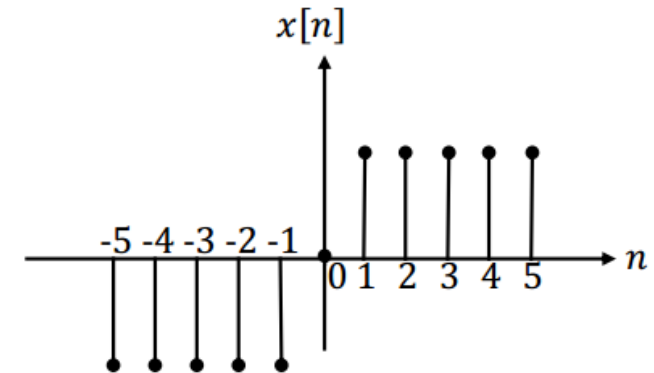
Aşağıdaki koşulları sağlayan sinyaller tek sinyallerdir:

$$x(-t) = -x(t)$$

$$x[-n] = -x[n]$$

Sürekli-zamanlı tek sinyal

Ayrık-zamanlı tek sinyal

Herhangi bir $x(t)$ (veya $x[n]$) sinyali, bir çift ve bir tek sinyalin toplamı şeklinde yazılabilir, yani

$$x(t) = x_{\text{ç}}(t) + x_t(t)$$

$$x[n] = x_{\text{ç}}[n] + x_t[n]$$

Burada

$$x_{\text{ç}}(t) = \frac{1}{2} [x(t) + x(-t)] \dots\dots\dots x(t)' \text{nin çift bileşeni}$$

$$x_t(t) = \frac{1}{2} [x(t) - x(-t)] \dots\dots\dots x(t)' \text{nin tek bileşeni}$$

$$x_{\text{ç}}[n] = \frac{1}{2} (x[n] + x[-n]) \dots\dots\dots x[n]' \text{nin çift bileşeni}$$

$$x_t[n] = \frac{1}{2} (x[n] - x[-n]) \dots\dots\dots x[n]' \text{nin tek bileşeni}$$

- **Periyodik - Aperiodyk Sinyaller:**

Sürekli-zamanlı bir $x(t)$ sinyali sıfırdan farklı pozitif bir T için

$$x(t) = x(t + T)$$

koşulunu sağlıyorsa, $x(t)$ sinyali periyodiktir ve periyodu T 'dir.

★ Periyodik olmayan bir sinyal aperiodyktir.

Ayrık-zamanlı sinyaller için de periyodiklik söz konusu olduğunda,

bir $x[n]$ sinyali sıfırdan farklı pozitif bir N tamsayısı için

$$x[n] = x[n + N]$$

koşulunu sağlıyorsa, $x[n]$ sinyali periyodiktir ve periyodu N 'dir.

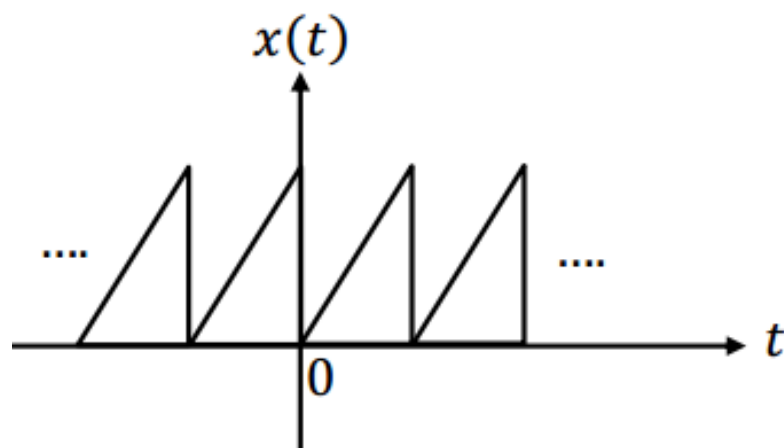

Periyodik bir sinyal için periyodiklik şartını sağlayan pek çok T bulunabilir
bu şartı sağlayan en küçük pozitif değere bu sinyalin *temel periyodu* denir

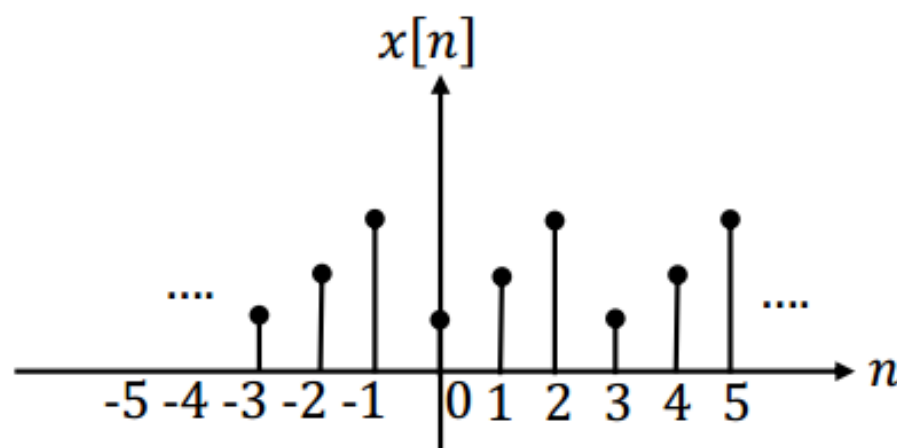
T_0 ile gösterilir.

Periyodiklik şartını sağlayan pek çok N bulunabilir
bu şartı sağlayan en küçük pozitif tamsayıya bu sinyalin *temel periyodu* denir

N_0 ile gösterilir.

Sürekli-zamanlı periyodik sinyal

Ayrık-zamanlı periyodik sinyal

- Bir sinyalin "sonlu" olduğunu iddia etmek için, "boyutunun" bir miktar karakterizasyonuna ihtiyaç vardır.
- Sinyalin sonlu olduğunu iddia etmek, sinyalin boyutunun sınırlı olduğunu iddia etmektir
- Bir sinyalin boyutunun karakterizasyonu için birkaç yöntem bulunmaktadır.
- Sinyallerin sonlu olduğunu söylediğimizde, şu ölçümlerle tanımlanan boyutun sonlu olduğunu ima ederiz.
  - Enerji,
  - Güç,
  - Anlık güç,
  - Genlik vb...

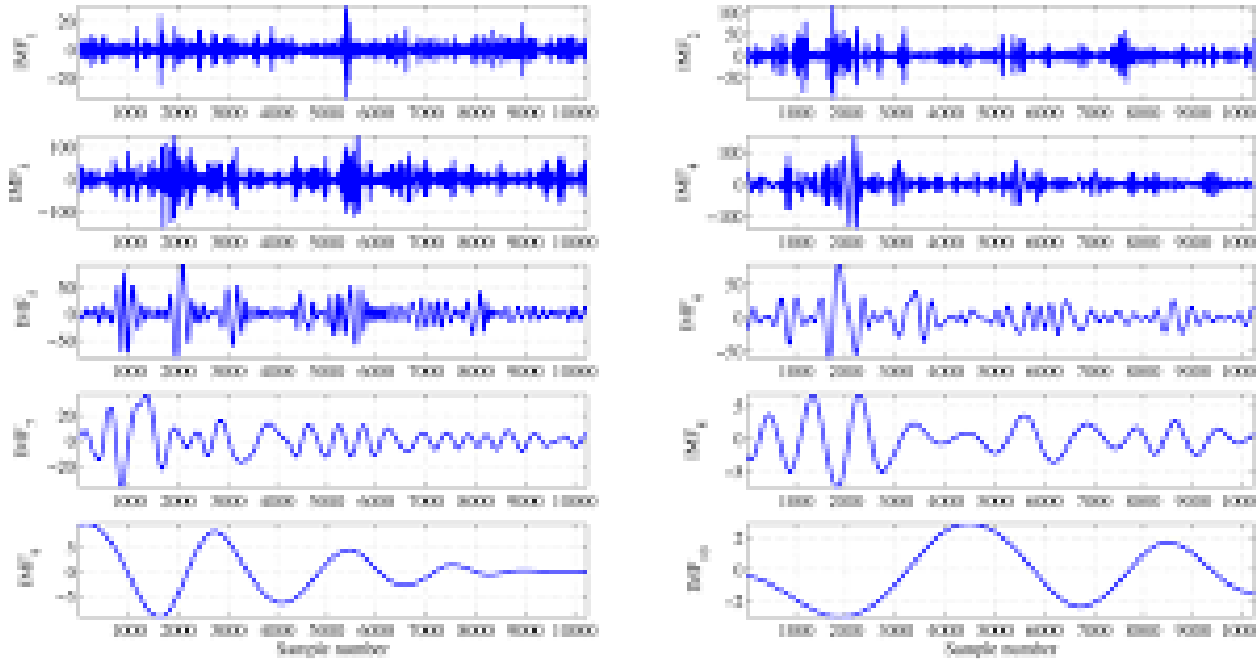
- Enerji ve Güç Sinyalleri:

Herhangi bir sürekli-zamanlı bir $x(t)$ sinyalinin normalize enerjisi

$$E = \int_{-\infty}^{\infty} |x(t)|^2 dt \quad \text{ile,}$$

normalize ortalama gücü

$$P = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} \int_{-T/2}^{T/2} |x(t)|^2 dt \quad \text{şeklindedir.}$$

(a)

Benzer şekilde,

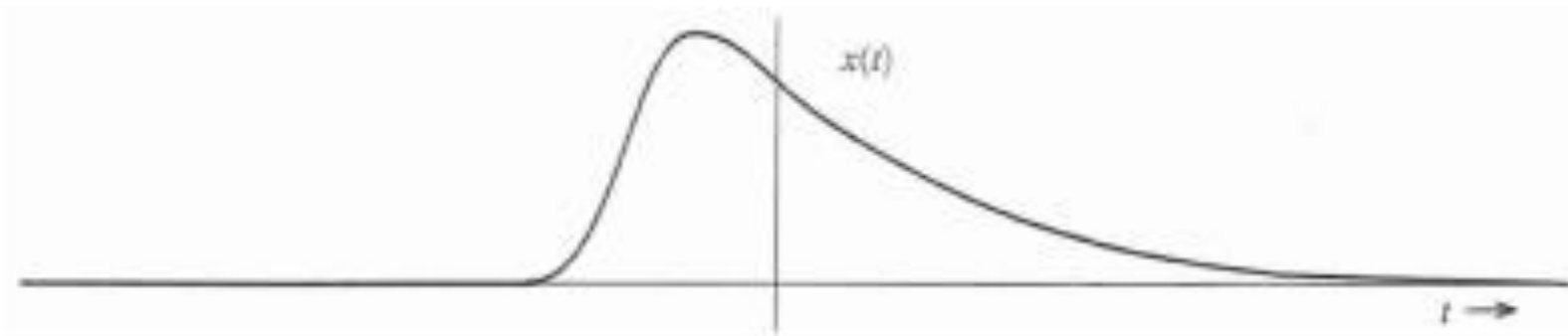
herhangi bir ayrık-zamanlı $x[n]$ sinyalinin normalize enerjisi

$$E = \sum_{n=-\infty}^{\infty} |x[n]|^2 \quad \text{ile,}$$

normalize ortalama gücü

$$P = \lim_{N \rightarrow \infty} \frac{1}{2N+1} \sum_{n=-N}^N |x[n]|^2 \quad \text{şeklindedir.}$$

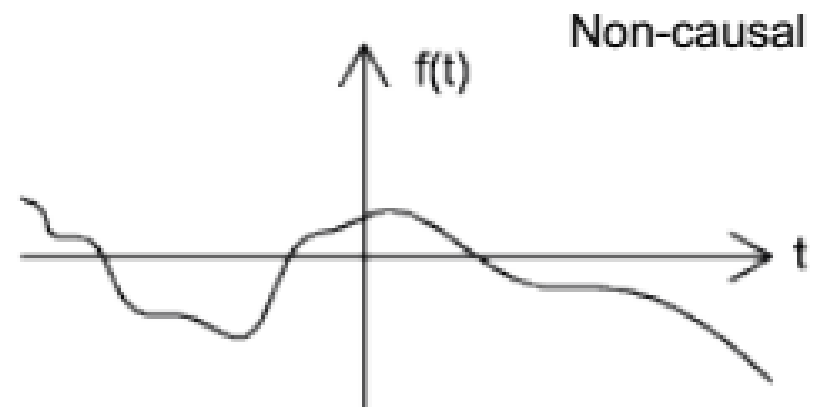
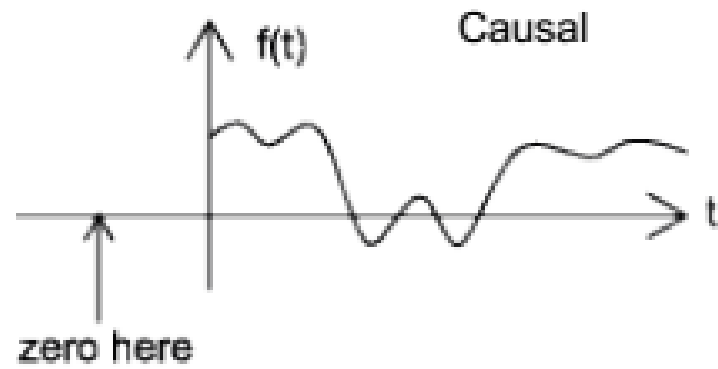
- ◆ Signal with finite energy (zero power)

- ◆ Signal with finite power (infinite energy)

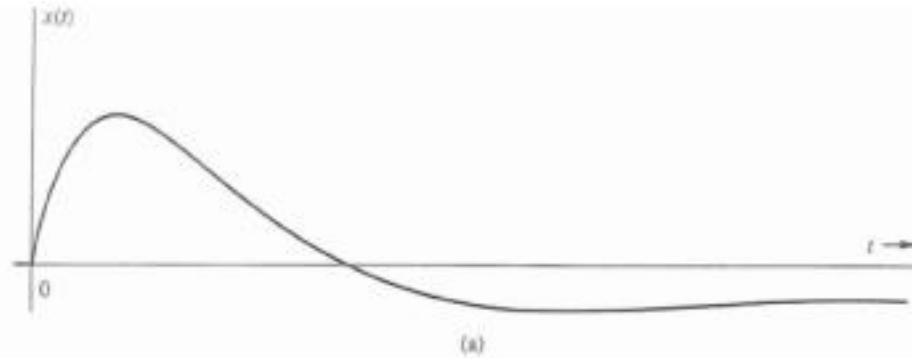

- **Nedensel ve Nedensel-olmayan sinyaller**

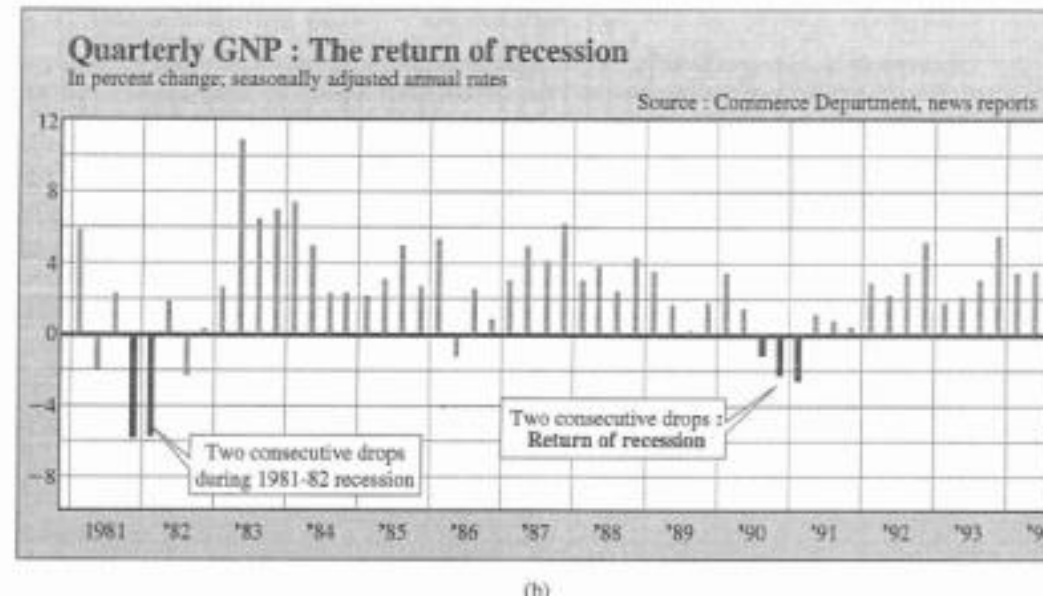

• Sürekli ve Ayırık Zamalı Sinyaller

◆ Continuous-time

◆ Discrete-time

Sürekli ve ayrık zamanda
kullanılan bazı faydalı sinyaller

Bazı faydalı sinyaller

- Birim basamak sinyali
- Birim darbe sinyali
- Darbe katarı
- Birim basamak dizisi
- Birim darbe dizisi
- Sinüzoidal sinyaller
- Üstel sinyaller

Temel Sürekli-Zamanlı Sinyaller

1 Birim Basamak Sinyali

Bu sinyale farklı isimler verilebilmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

<i>Birim</i>	<i>Basamak</i>	<i>Sinyali</i>
<i>Unit</i>	<i>Step</i>	<i>İşareti</i>
	<i>Heaviside</i>	<i>İşlevi</i>
		<i>Fonksiyonu</i>

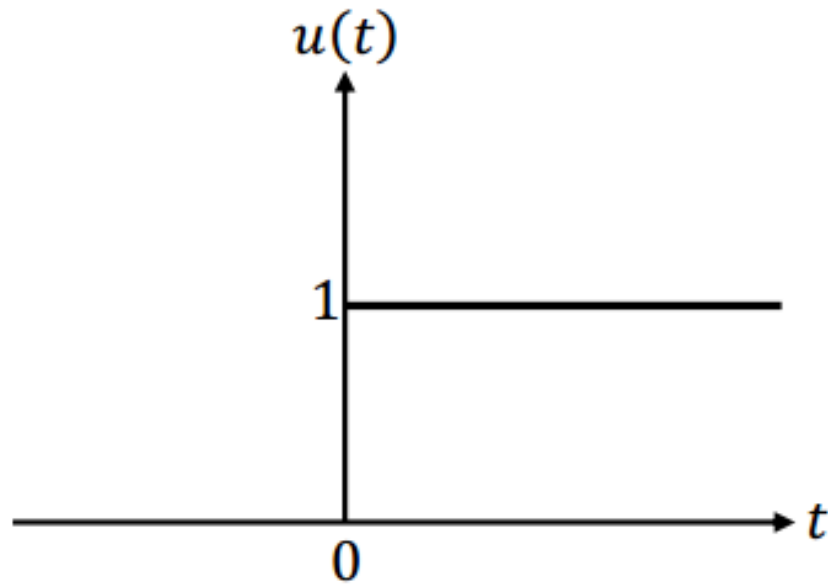
Bu sinyal $u(t)$ ile gösterilir ve şu şekilde tanımlanır:

$$u(t) = \begin{cases} 1, & t > 0 \\ 0, & t < 0 \end{cases}$$

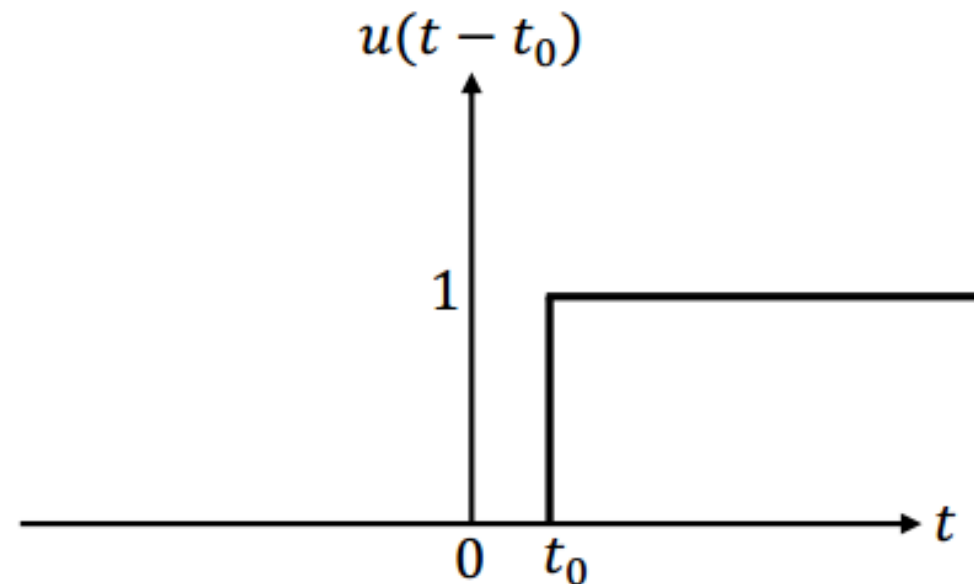
Birim basamak sinyali $t = 0$ 'da tanımsızdır. Birim basamak sinyalinin zamanda t_0 kadar ötelenmiş hali olan $u(t - t_0)$ şu şekilde tanımlanır:

$$u(t - t_0) = \begin{cases} 1, & t > t_0 \\ 0, & t < t_0 \end{cases}$$

Birim basamak sinyali ve zamanda t_0 kadar ötelenmiş hali

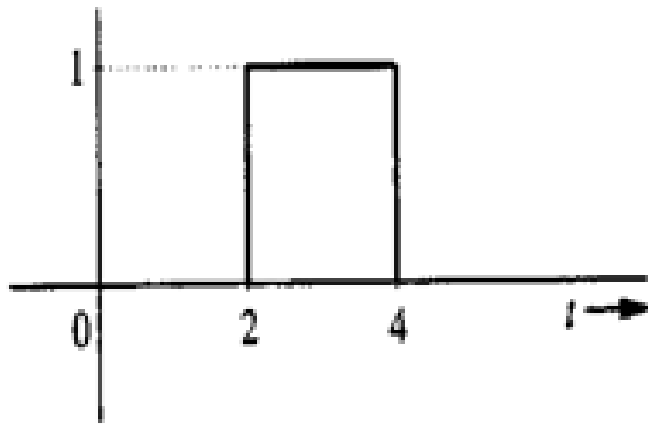

Birim basamak sinyali

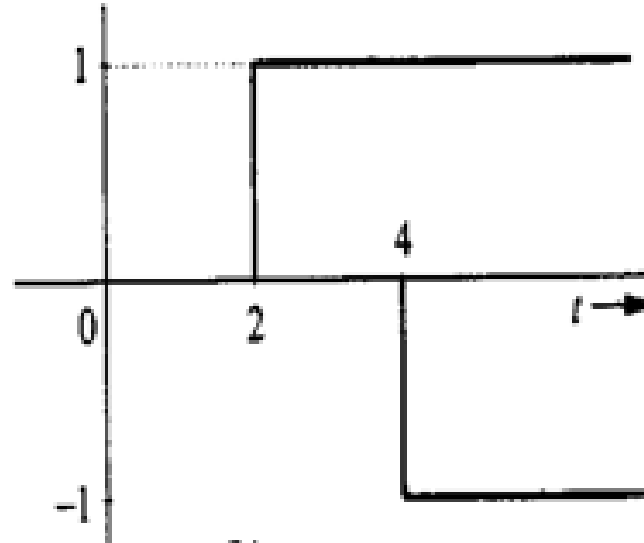

Ötelenmiş birim basamak sinyali

Representation of a rectangular pulse by step functions

(a)

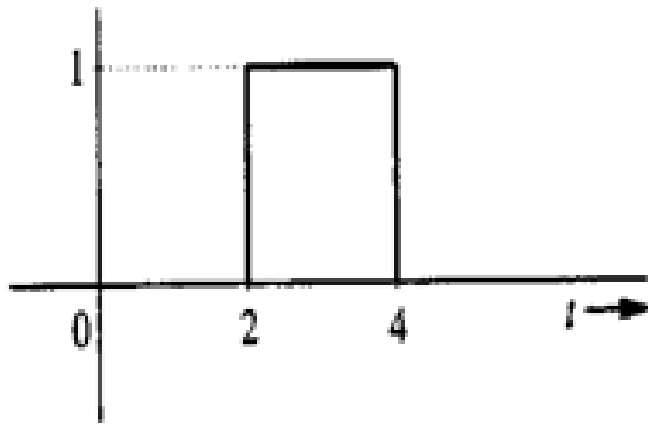

(b)

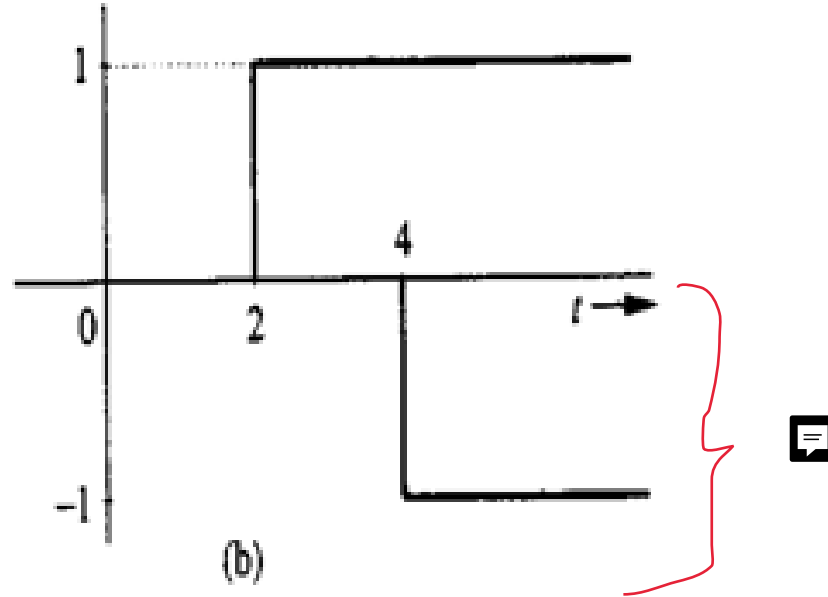
$$f(t) = ?$$

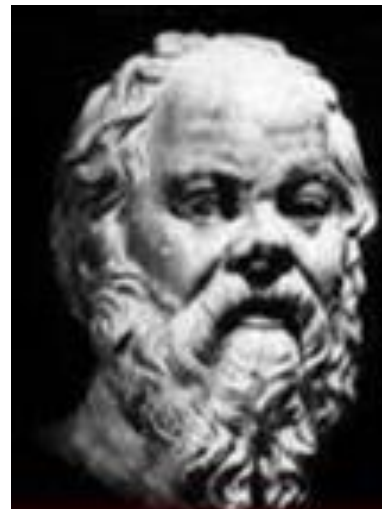
Representation of a rectangular pulse by step functions

(a)

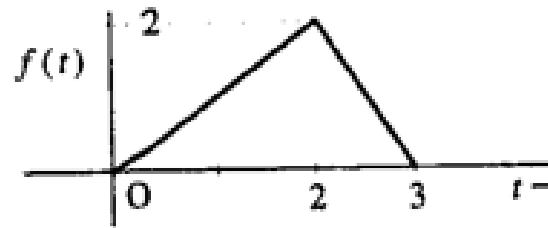
(b)

Tek Bildiğim Hiçbir Şey Bilmediğimdir.
Sokrates

$$f(t) = u(t - 2) - u(t - 4)$$

Example:

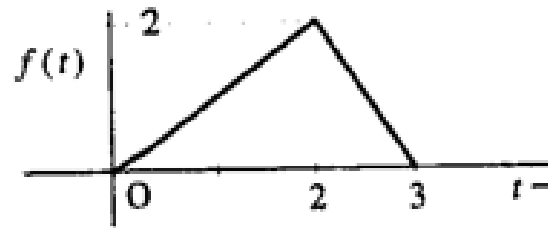

represent $f(t)$ using
step functions?

Solution: $f(t)$ is composed of two functions

$$f(t) = \begin{cases} f_1(t) = t & 0 \leq t \leq 2 \\ f_2(t) = -2(t-3) & 2 \leq t \leq 3 \end{cases}$$

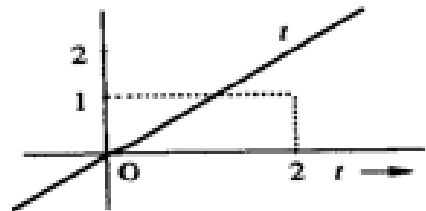
Example:

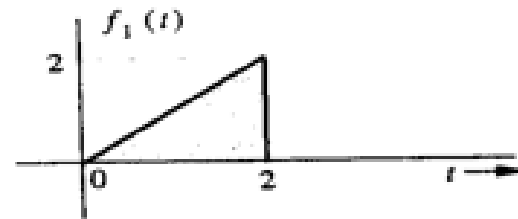
represent $f(t)$ using
step functions?

Solution: $f(t)$ is composed of two functions

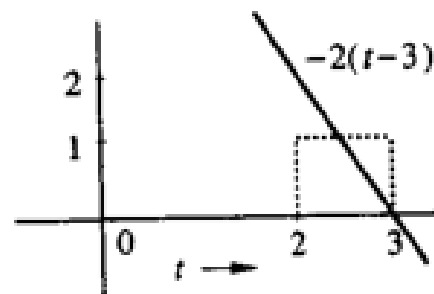
$$f(t) = \begin{cases} f_1(t) = t & 0 \leq t \leq 2 \\ f_2(t) = -2(t-3) & 2 \leq t \leq 3 \end{cases}$$

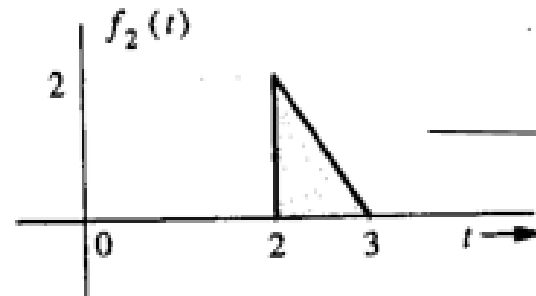
(b)

$$\longrightarrow f_1(t) = t[u(t) - u(t-2)]$$

(c)

$$\longrightarrow f_2(t) = -2(t-3)[u(t-2) - u(t-3)]$$

$$\begin{aligned} f(t) &= f_1(t) + f_2(t) \\ &= t[u(t) - u(t-2)] - 2(t-3)[u(t-2) - u(t-3)] \\ &= tu(t) - 3(t-2)u(t-2) + 2(t-3)u(t-3) \end{aligned}$$

Soru

EXERCISE E1.8

Show that the signal shown in Fig. 1.18 can be described as $x(t) = (t - 1)u(t - 1) - (t - 2)u(t - 2) - u(t - 4)$

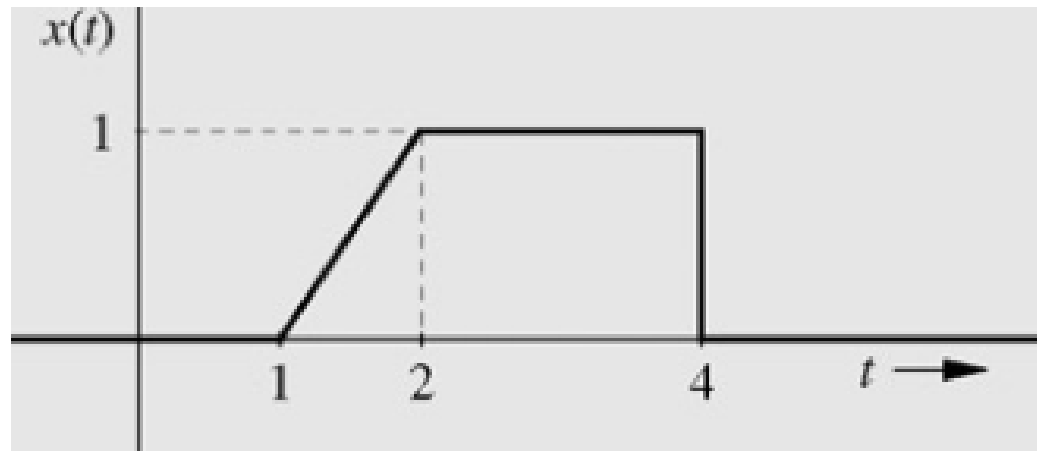

Figure 1.18

2 Birim Darbe Sinyali

Bu sinyale farklı isimler verilebilmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

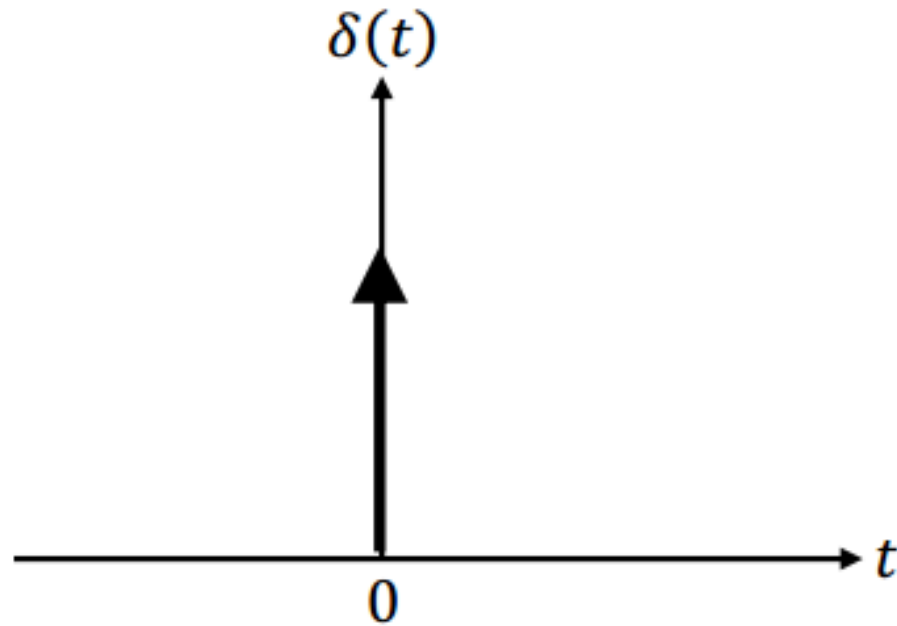
<i>Birim</i>	<i>Darbe</i>	<i>Sinyali</i>
<i>Unit</i>	<i>Impulse</i>	<i>İşareti</i>
	<i>Dürtü</i>	<i>İşlevi</i>
<i>Dirac</i>	<i>Delta</i>	<i>Fonksiyonu</i>

Bu sinyal $\delta(t)$ ile gösterilir ve şu şekilde tanımlanır:

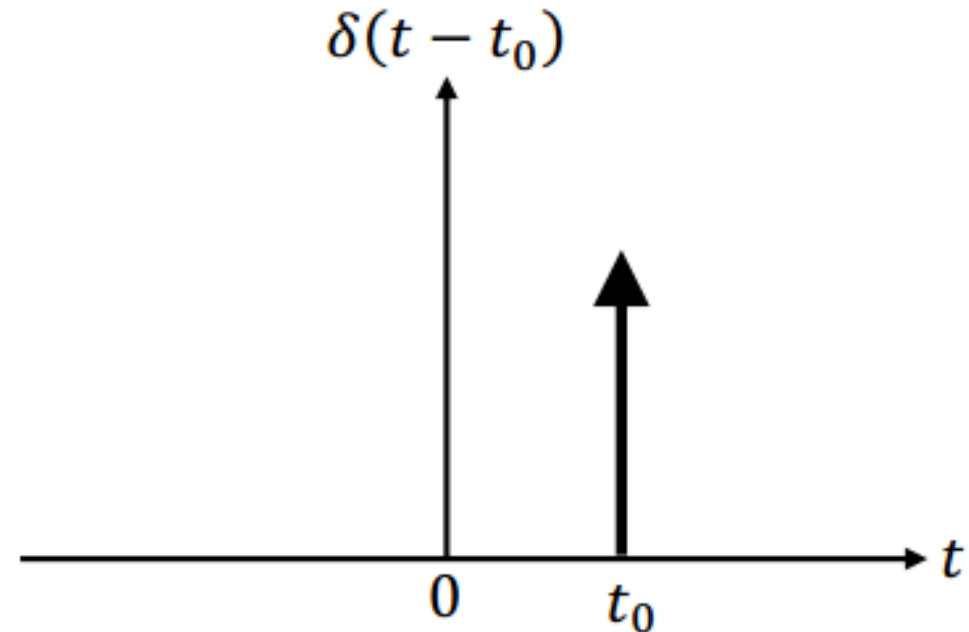
$$\delta(t) = \begin{cases} \infty, & t = 0 \\ 0, & t \neq 0 \end{cases}$$

Birim darbe sinyalinin zamanda t_0 kadar ötelenmiş hali olan $\delta(t - t_0)$

$$\delta(t - t_0) = \begin{cases} \infty, & t = t_0 \\ 0, & t \neq t_0 \end{cases}$$

Birim darbe sinyali

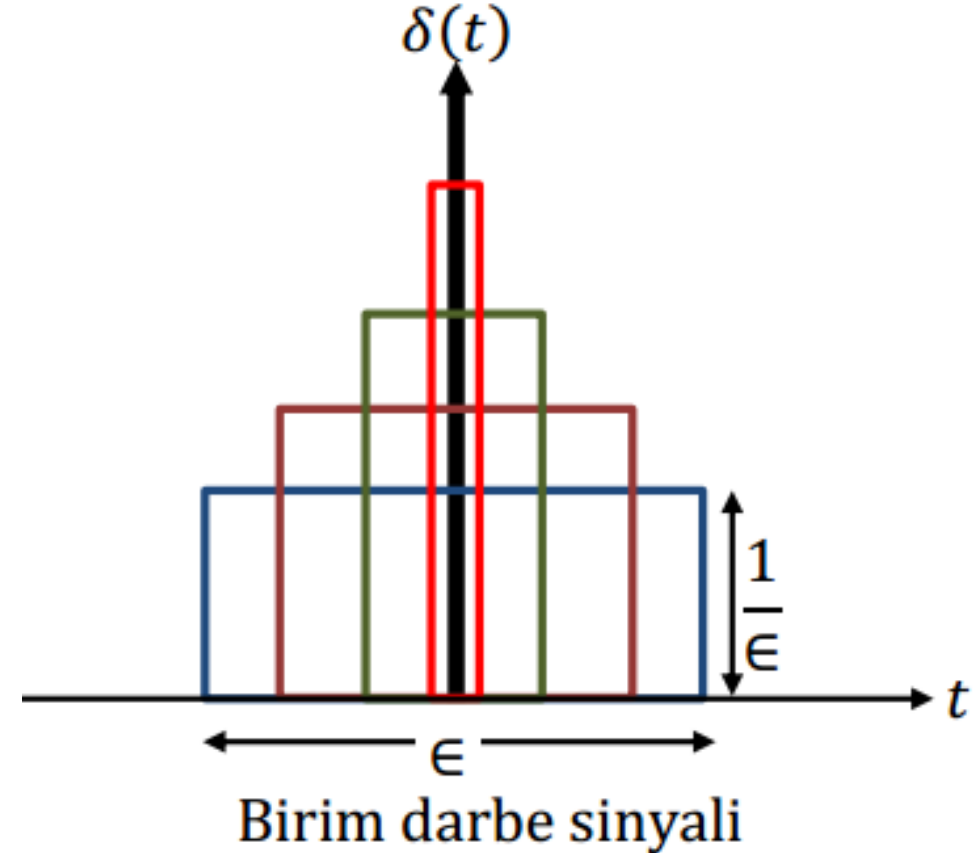
Ötelenmiş birim darbe sinyali

Birim darbe sinyali, sonsuz küçük zaman aralığında birim alana sahip olan bir sinyal gibi düşünülebilir.

birim darbe sinyalinin altında kalan alan birdir,

$$\int_{-\infty}^{\infty} \delta(t) dt = 1$$

ötelenmiş işaret için de $\int_{-\infty}^{\infty} \delta(t - t_0) dt = 1$

Bu sonuç kullanılarak, $x(t)$ gibi herhangi bir sinyali şu şekilde ifade edilebilir:

$$x(t) = \int_{-\infty}^{\infty} x(\tau) \delta(t - \tau) d\tau.$$

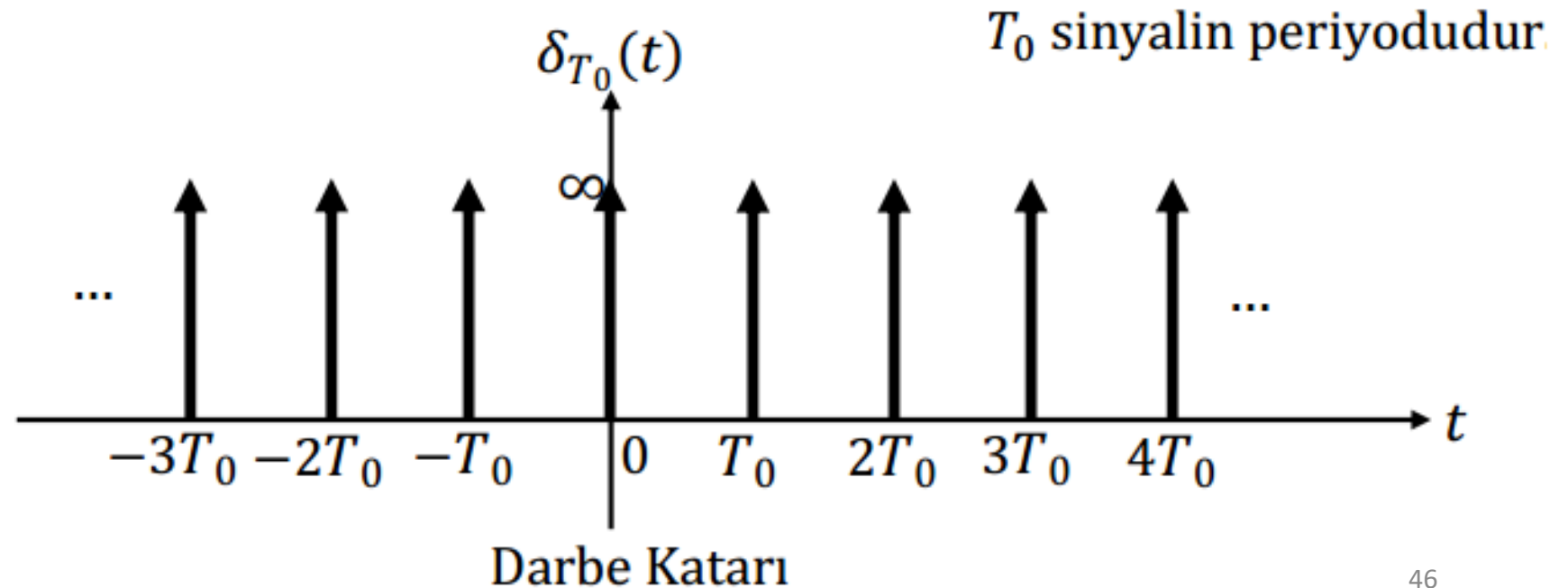
Birim darbe işareti ile birim basamak işareti arasında
türev-integral ilişkisi vardır:

$$\delta(t) = \frac{du(t)}{dt}$$

$$u(t) = \int_{-\infty}^t \delta(\tau) d\tau.$$

Darbe Katarı

Sinyal işleme ve haberleşme uygulamalarında çok önemli bir yere sahip olan darbe katarı sinyali T_0 zaman aralıklarıyla birbirini takip eden darbe sinyallerinden oluşan sinyal olup $\delta_{T_0}(t)$ ile gösterilir ve analitik olarak

$$\delta_{T_0}(t) = \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(t - kT_0)$$

Temel Ayrık-Zamanlı Sinyaller

1 Birim Basamak Dizisi

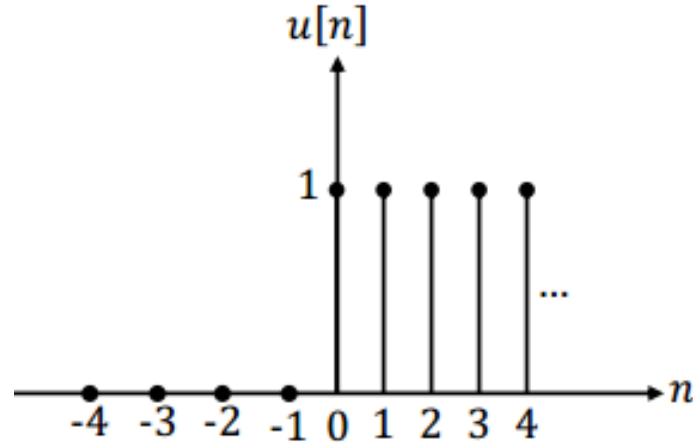
Bu sinyale farklı isimler verilebilmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

<i>Birim</i>	<i>Basamak</i>	<i>Dizisi</i>
<i>Unit</i>	<i>Step</i>	<i>Sinyali</i>
		<i>İşareti</i>
		<i>İşlevi</i>
		<i>Fonksiyonu</i>

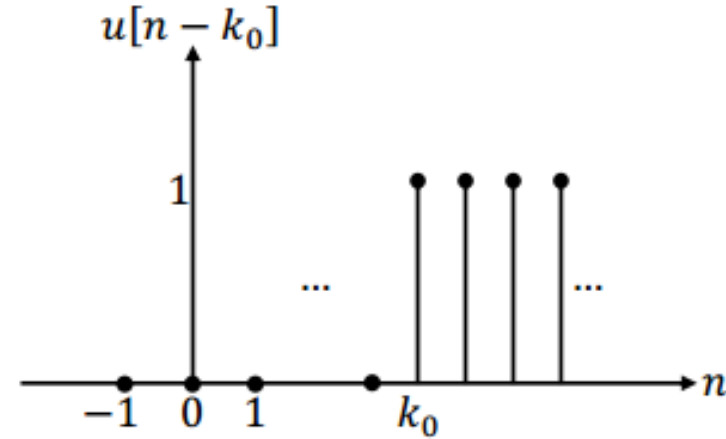
Bu sinyal $u[n]$ ile gösterilir ve şu şekilde tanımlanır:

$$u[n] = \begin{cases} 1, & n \geq 0 \\ 0, & n < 0 \end{cases}$$

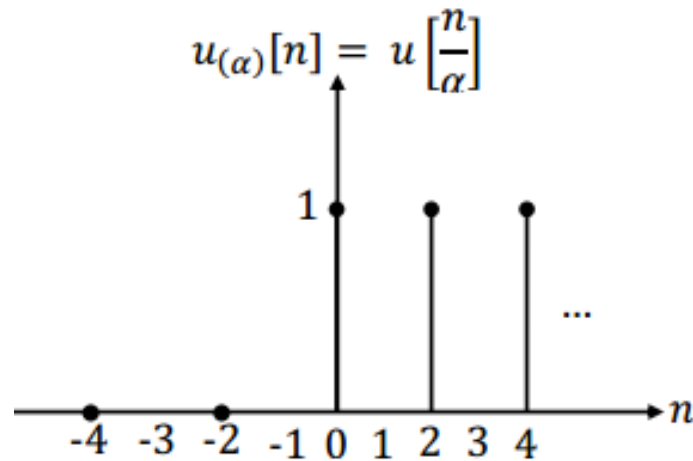
Birim basamak dizisinin zamanda k_0 kadar ötelenmiş hali $u[n - k_0] = \begin{cases} 1, & n \geq k_0 \\ 0, & n < k_0 \end{cases}$

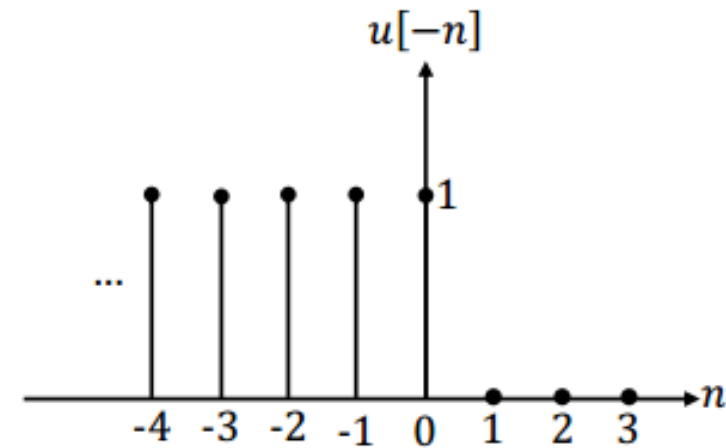
Birim basamak dizisi

Ötelenmiş birim basamak dizisi

Ölçeklenmiş birim basamak dizisi
 $\alpha = 2$

Zamanda ters döndürülmüş birim
basamak dizisi

2 Birim Darbe Dizisi

Bu sinyale farklı isimler verilebilmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

<i>Birim</i>	<i>Darbe</i>	<i>Dizisi</i>
<i>Unit</i>	<i>Impulse</i>	<i>Sinyali</i>
	<i>Dürtü</i>	<i>İşareti</i>
<i>Dirac</i>	<i>Delta</i>	<i>İşlevi</i>
		<i>Fonksiyonu</i>

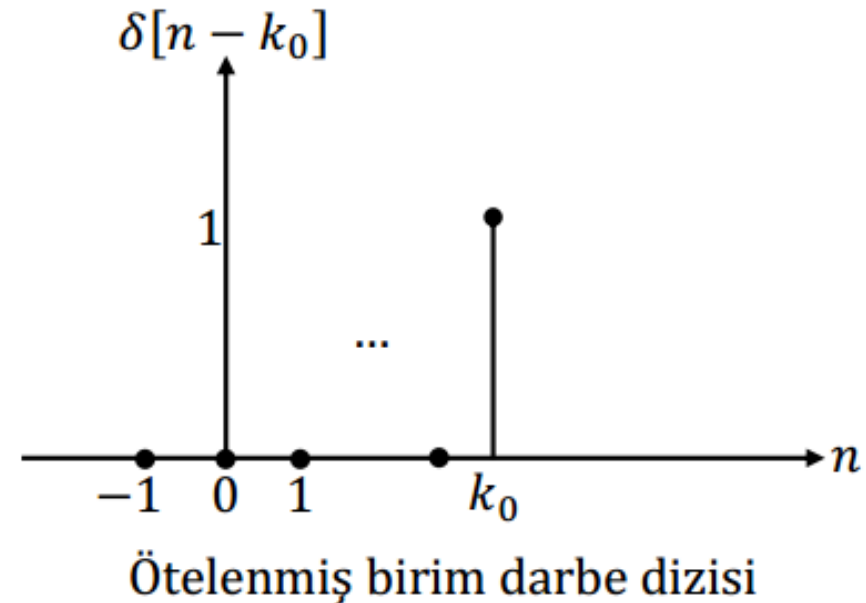
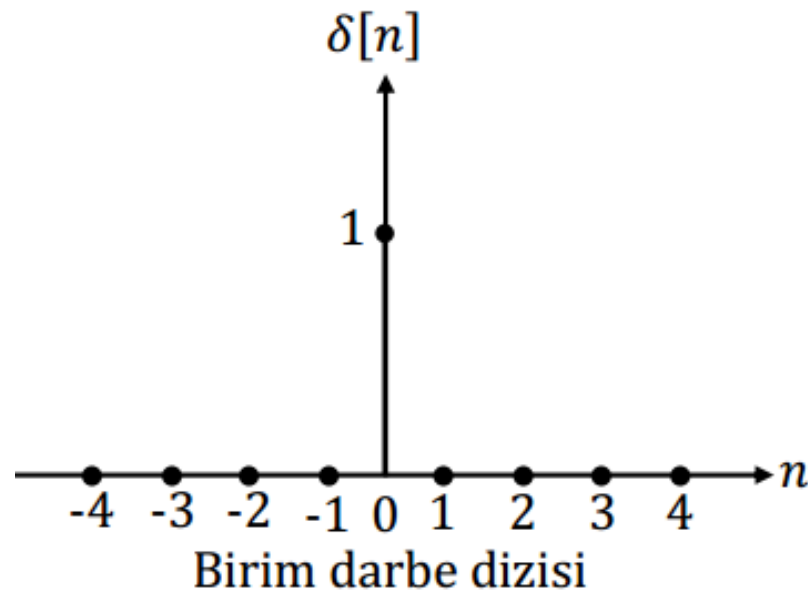
Bu sinyal $\delta[n]$ ile gösterilir ve şu şekilde tanımlanır:

$$\delta[n] = \begin{cases} 1, & n = 0 \\ 0, & n \neq 0 \end{cases}$$

Birim darbe dizisinin zamanda k_0 kadar ötelenmiş hali $\delta[n - k_0] = \begin{cases} 1, & n = k_0 \\ 0, & n \neq k_0 \end{cases}$

Sürekli-zamanlı darbe sinyaline benzer şekilde, ayrık-zamanlı darbe sinyali

$$\sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta[n] = 1$$

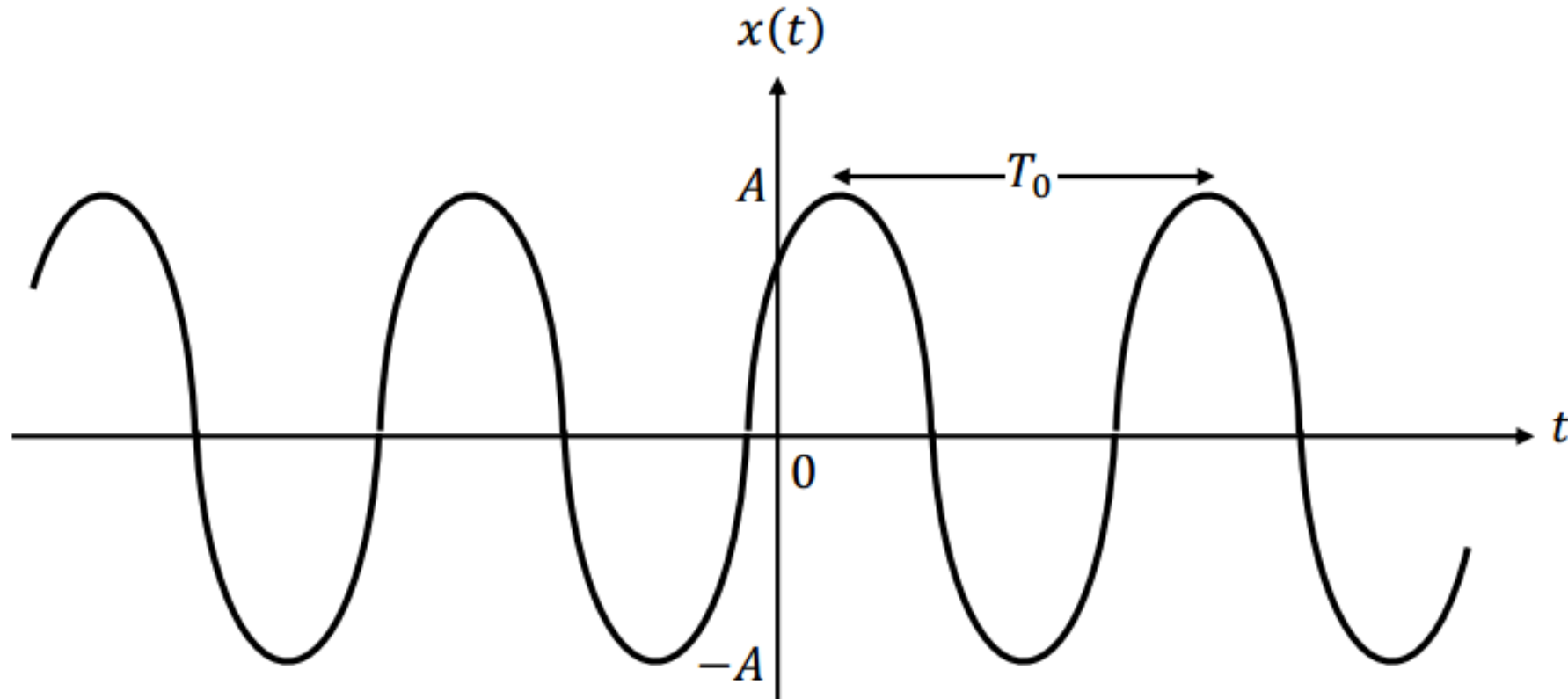

Sinüzoidal Sinyaller

Sürekli-zamanlı sinüzoidal sinyaller şu şekildedir: $x(t) = A \cos(\omega_0 t + \theta)$,

A genlik, ω_0 radyan cinsinden temel açısal frekans θ radyan cinsinden faz açısıdır.

sinyalin temel periyodu $T_0 = \frac{2\pi}{\omega_0}$ sn, temel frekansı da $f_0 = \frac{1}{T_0}$ Hz

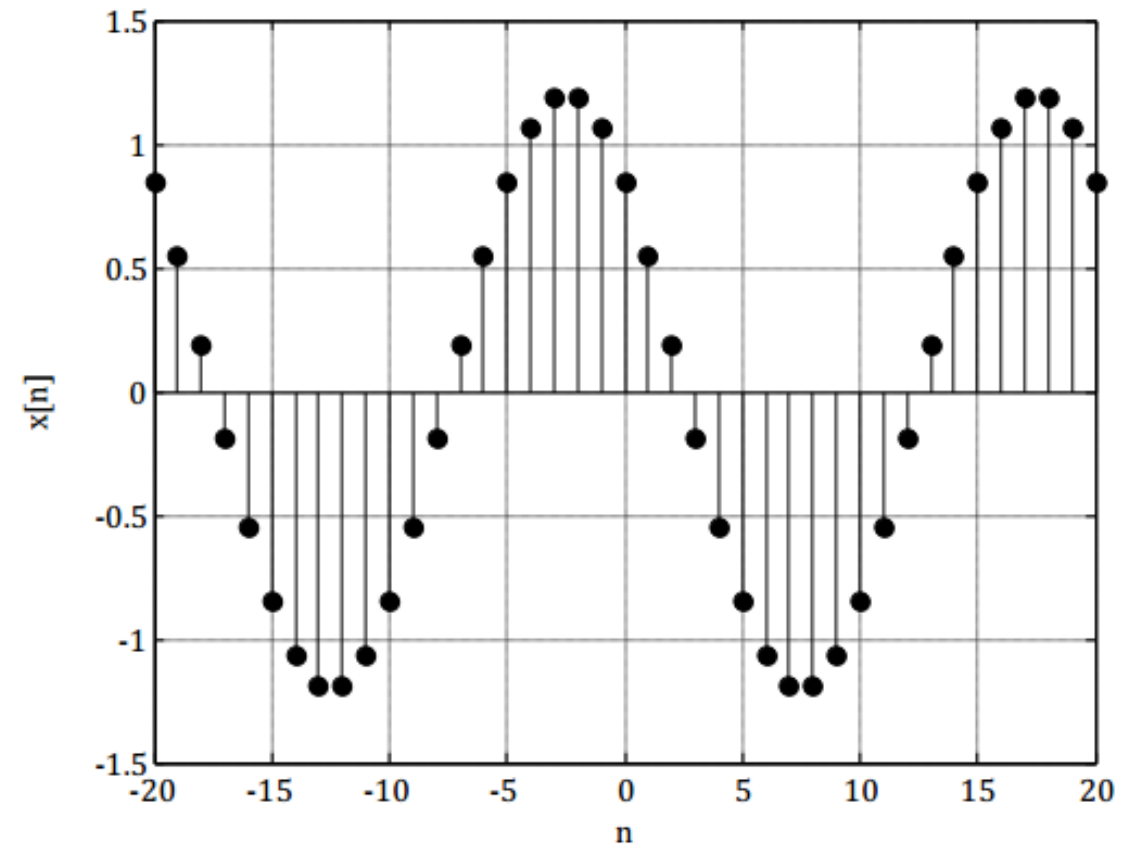

Sinüzoidal Sinyaller

Ayrık-zamanlı sinüzoidal sinyaller : $x[n] = A \cos(\Omega_0 n + \theta)$,

A genlik, Ω_0 radyan cinsinden temel açısal frekans θ radyan cinsinden faz açısıdır.

sinyalin temel periyodu $N_0 = \frac{2\pi}{\Omega_0}$ şeklindedir.

Ayrık-zamanlı sinüzoidal sinyal $x[n] = 1.2 \cos(0.1\pi n + 0.25\pi)$

Genel Karmaşık Üstel Sinyaller

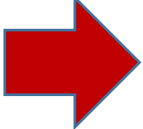
Bu sinyaller şu şekildedir: $x(t) = e^{(\sigma + j\omega_0)t}$.

Euler bağıntısı

Genel Karmaşık Üstel Sinyaller

Bu sinyaller şu şekildedir: $x(t) = e^{(\sigma + j\omega_0)t}$.

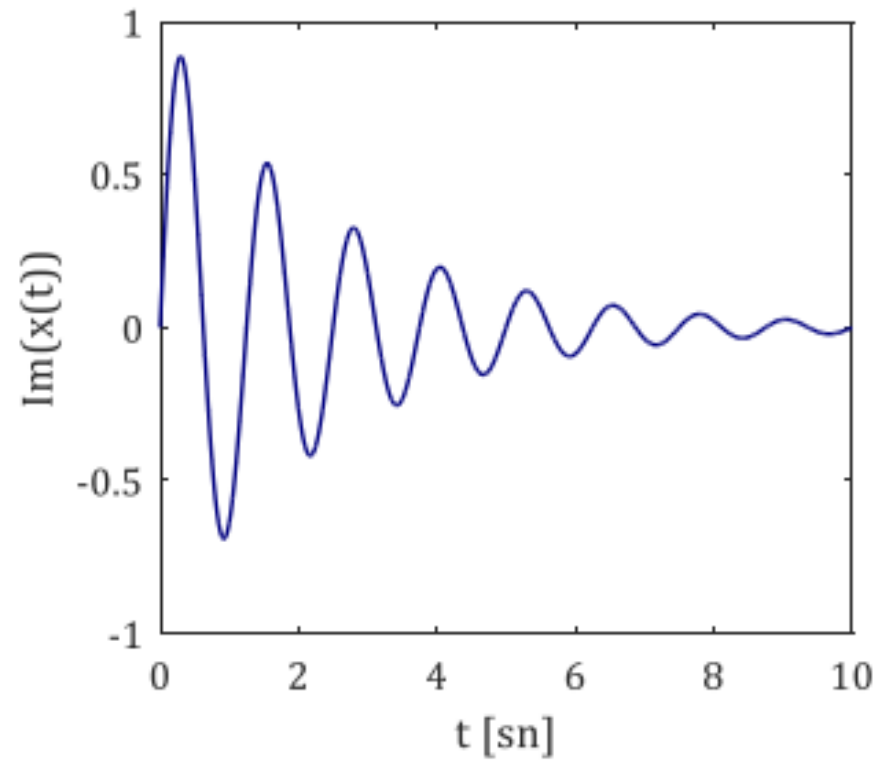
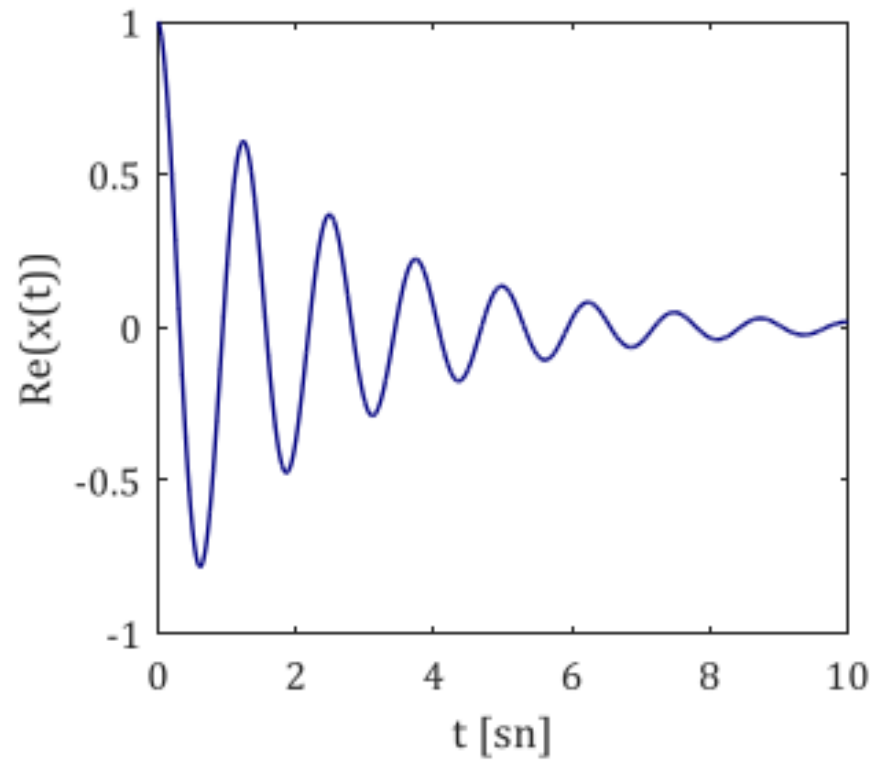
Euler bağıntısı

$$x(t) = e^{(\sigma + j\omega_0)t} = e^{\sigma t} \cos \omega_0 t + j e^{\sigma t} \sin \omega_0 t.$$

Genel Karmaşık Üstel Sinyaller

$x(t) = e^{(-0.4+j1.6\pi)t}$ sinyalinin reel ve sanal kısımlarının grafikleri

Soru

$x(t) = e^{(0.4+j1.6\pi)t}$ sinyalinin reel ve sanal kısımları:

$x[n] = e^{(0.2+j2.4\pi)n}$ sinyalinin reel ve sanal kısımları:

Genel Karmaşık Üstel Diziler

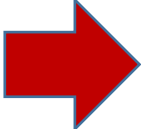
Bu sinyaller şu şekildedir: $x[n] = e^{(\Sigma + j\Omega_0)n}$.

Euler bağıntısı

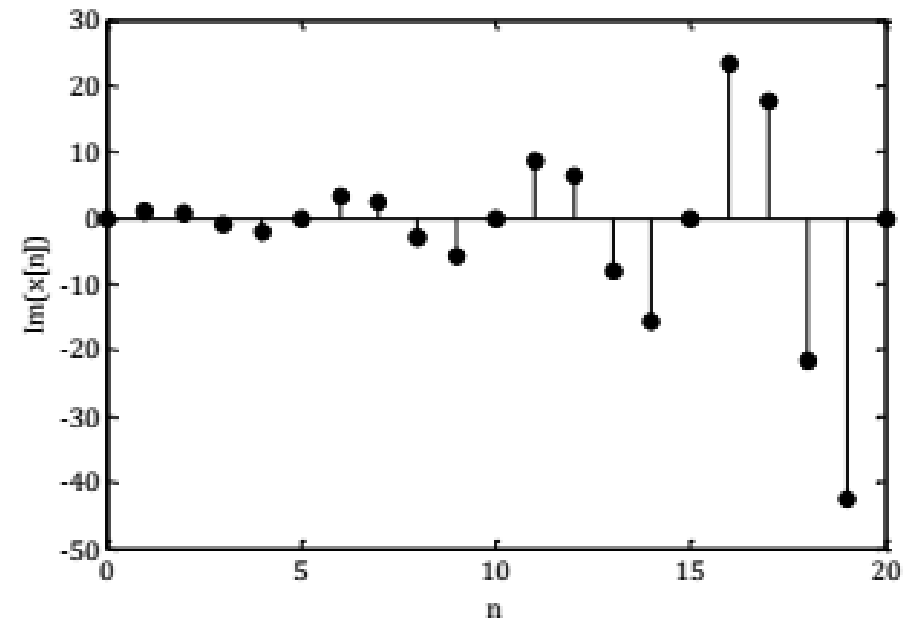
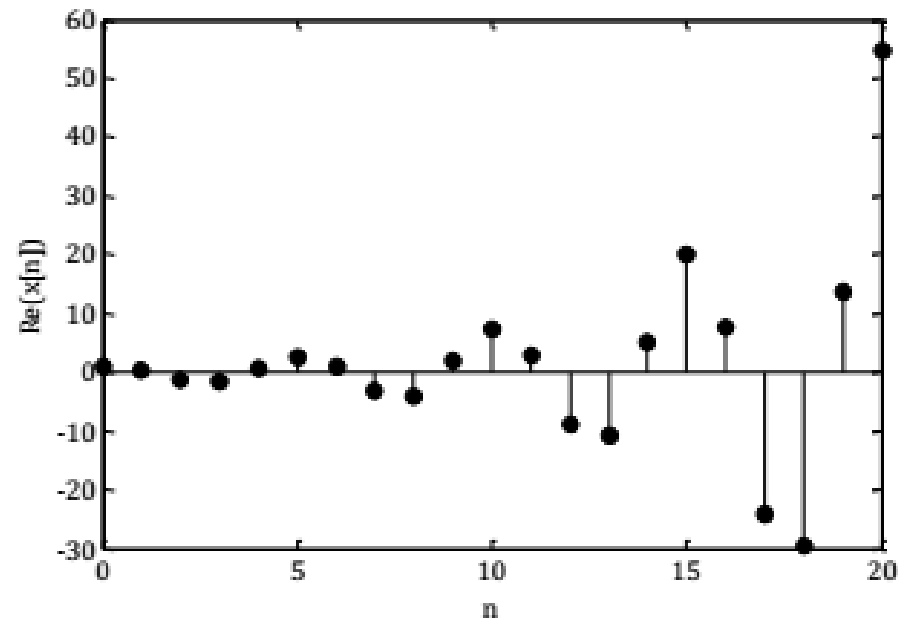
Genel Karmaşık Üstel Diziler

Bu sinyaller şu şekildedir: $x[n] = e^{(\Sigma + j\Omega_0)n}$.

Euler bağıntısı $x[n] = e^{(\Sigma + j\Omega_0)n} = e^{\Sigma n} \cos \Omega_0 n + j e^{\Sigma n} \sin \Omega_0 n.$

Genel Karmaşık Üstel Diziler

$x[n] = e^{(0.2+j2.4\pi)n}$ sinyalinin reel ve sanal kısımlarının grafikleri

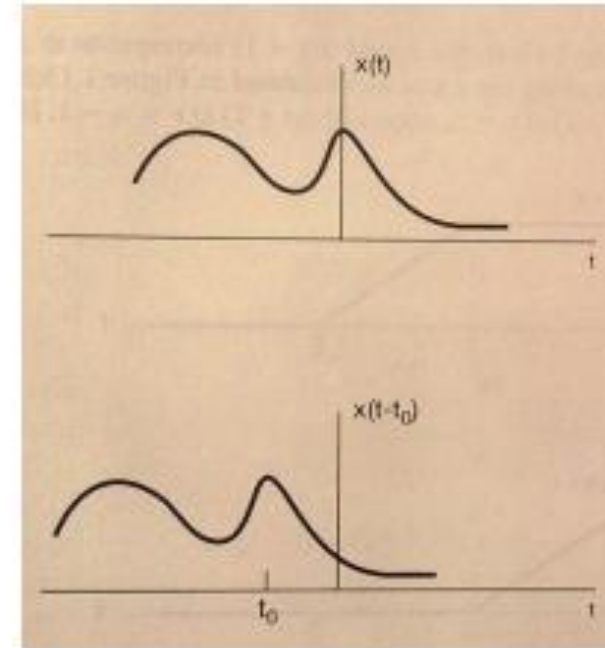
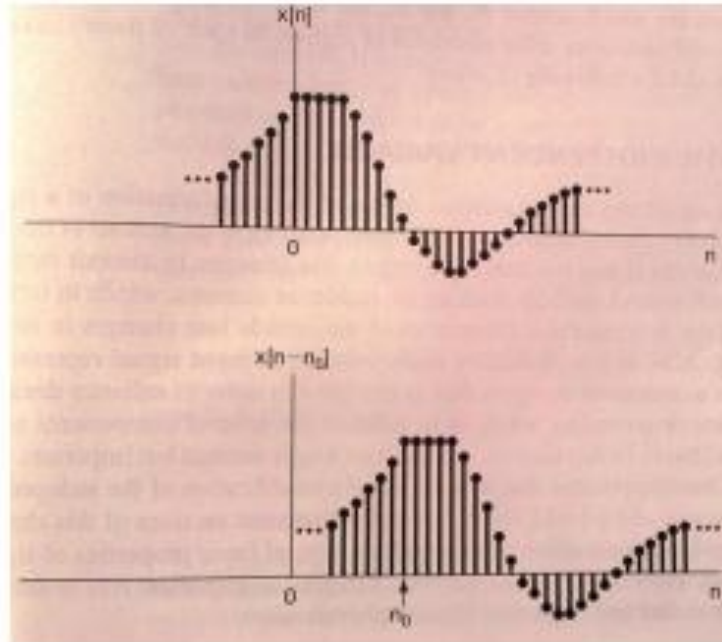

Bağımsız değişkenin dönüşümü

- İşaret ve sistem analizindeki önemli bir kavram bir işaretin dönüştürülmesidir.
- Örneğin, bir uçak kontrol sisteminde pilotun eylemlerine karşılık işaretler elektriksel ve mekanik sistemler aracılığıyla uçağın hız veya konumundaki değişikliklere dönüştürülür.
- Diğer bir örnek olarak, bir ses sisteminde kaset veya CD'ye kaydedilmiş müziği temsil eden bir giriş işareti istenilen karakteristikleri iyileştirme, kaydetme gürültüsünü gidermek amacıyla değiştirilebilir.
- Aşağıda, bağımsız değişkene yapılan basit değişikliklerden oluşan dönüşümleri ele alacağız.
- Bu basit dönüşümler, işaretler ve sistemlerin temel özelliklerini tanımlamamıza imkan verecektir.

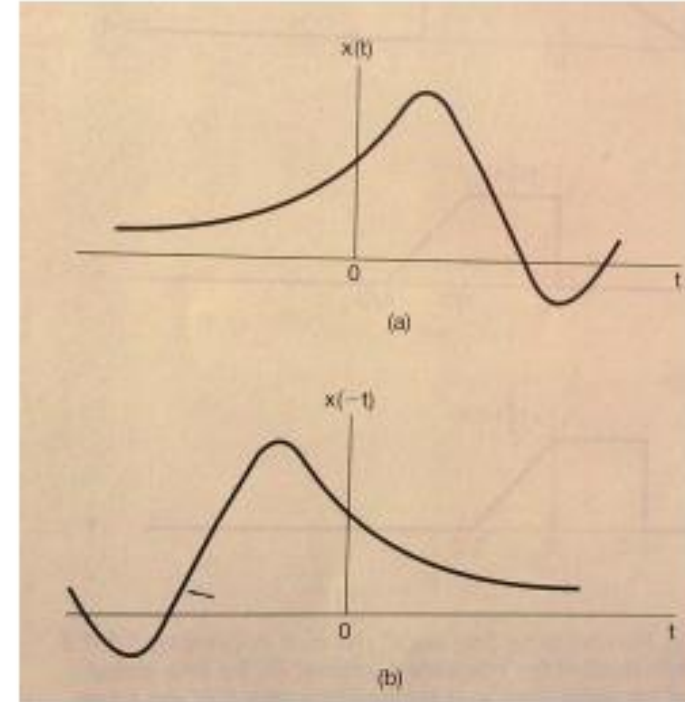
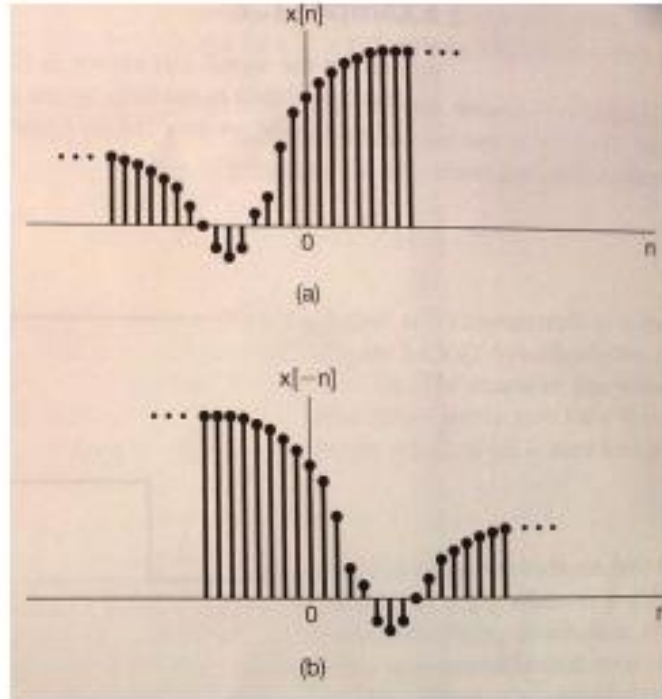
Bağımsız değişkenin dönüşümü

- Bağımsız değişkene yapılabilecek dönüşümlerden birisine ZAMANDA ÖTELEME denir ve sürekli durum için $x(t-t_0)$ şeklinde ifade edilir (ayrık-durumda ifade $x[n-n_0]$ 'dir). Orijinal ve ötelenmiş işaretlerin şekli aynıdır ancak işaretler birbirlerine göre kaymıştır.

Bağımsız değişkenin dönüşümü

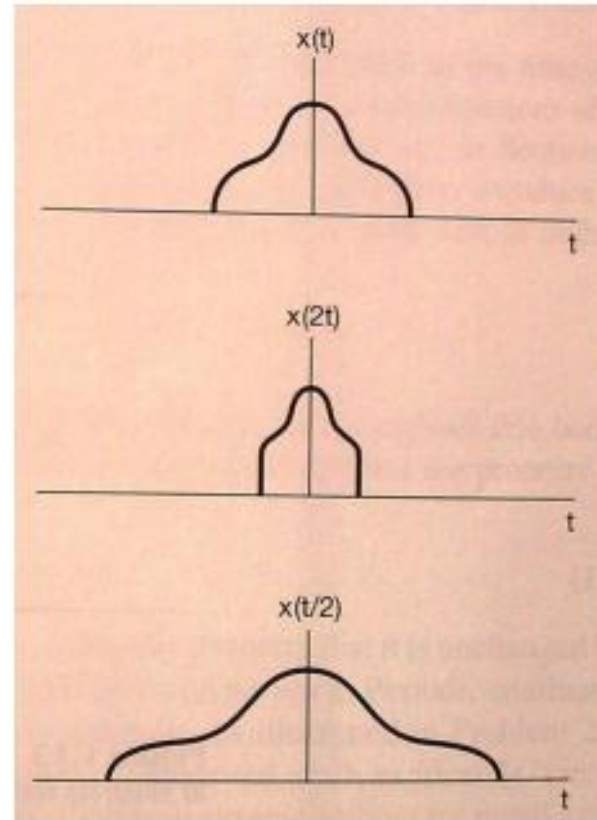
- Bağımsız değişkene yapılabilecek ikinci bir dönüşüme ZAMANI TERSİNE ÇEVİRME denir ve sürekli durumda matematiksel olarak $x(-t)$ şeklinde ifade edilir. Orijinal işaretin dikey eksen ($t = 0$) etrafında döndürülmesiyle zaman tersine çevrilmiş işaret elde edilir.

Bağımsız değişkenin dönüşümü

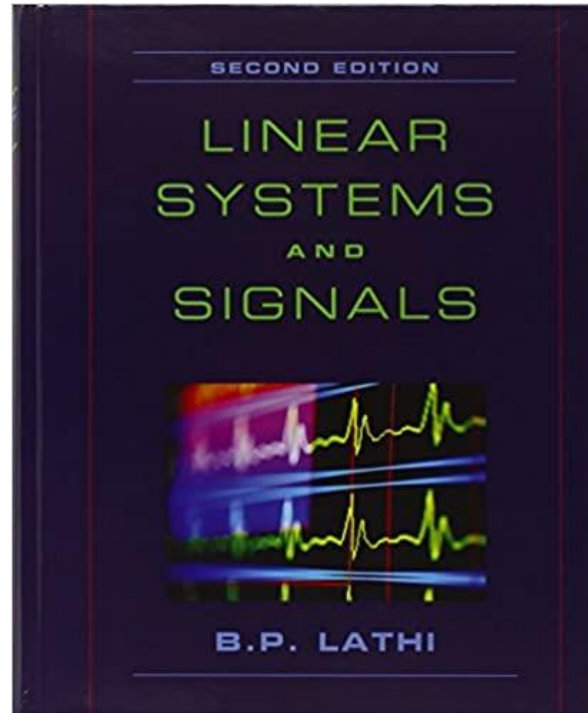
- Bağımsız değişkene yapılabilecek üçüncü dönüşüme ÖLÇEKLEME denir ve sürekli durumda $x(\alpha t)$ biçiminde temsil edilir. α 'ya ölçekleme katsayısı denir. α 'nın 1'den büyük olması durumunda orijinal işaretin şeklini bozmadan işareti α kadar daraltarak öçeklenmiş işareti elde ederiz. Aksi durumda, orijinal işaret α 'nın tersi kadar genişletilir.

Bu ders notu için faydalanılan kaynaklar

E 2.5 **Signals & Linear Systems**

Peter Cheung
Department of Electrical & Electronic Engineering
Imperial College London

EEEN343 Sinyaller ve Sistemler **Ders Notları**

Prof. Dr. Serdar İplikçi
Pamukkale Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi
Elektrik-Elektronik Mühendisliği

Dinleyin

- https://www.youtube.com/watch?v=2_Pl25nFhr4
- <https://www.youtube.com/watch?v=josvb9JUGzk>

Takip edin

- <https://www.youtube.com/user/allsignalprocessing/videos>